

Міністерство освіти і науки України
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
Кафедра управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 073 «Менеджмент»
за освітньо-професійною програмою «Промисловий менеджмент»

НА ТЕМУ

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПрАТ
«ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС» В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКОВОЇ
СТІЙКОСТІ БІЗНЕСУ**

(повна назва теми випускної кваліфікаційної роботи)

Здобувач студент групи 6.0731 ПМ Дуков Олександр
Володимирович
(шифр групи) (прізвище, ім'я, по батькові)
(підпис)

Науковий керівник к.е.н., доц. Мороз О.С.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Результати захисту: _____
(оцінка за національною шкалою) (оцінка ECTS) (рейтинговий бал)

Голова ЕК к.е.н., доц. Крайнік О.М.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Заступник Голови ЕК д.е.н., проф. Метеленко Н. Г.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Член ЕК д.ф.н., проф. Воронкова В. Г.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Член ЕК доктор наук з держ. управління, проф. Ажажа М.А.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Член ЕК к.е.н., доц. Мороз О.С.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Відповідальний секретер ЕК старший лаборант Ковальова М.В.
(прізвище та ініціали) (підпис)

Запоріжжя, 2024р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ**

Кафедра управління та адміністрування
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 073 «Менеджмент»
(код та назва)
Освітня програма промисловий менеджмент
(код та назва)
Спеціалізація _____
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.філос.н., проф.
Воронкова В.Г.

«___» _____ 2024 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА**

Дуков Олександр Володимирович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Цифровізація фінансового менеджменту ПрАТ «Запоріжсклофлюс» в контексті забезпечення ринкової стійкості бізнесу керівник роботи Мороз О.С., к.е.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «26» грудня 2023 року № 2215-с

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи Публічна інформація, що досліджується в роботі; статистичні дослідження за даними фінансової звітності. Фахові періодичні видання. Наукові роботи. Інша публічна інформація. Відкриті джерела інформації

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Теоретична частина. Концептуальні основи фінансового менеджменту підприємства в умовах цифровізації.

Аналітична частина. Дослідження фінансової та ринкової стабільності ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС»

Проектна частина. Розробка заходів з повоєнного відновлення в секторах економіки та цифрові рішення як передумови фінансової та ринкової стабілізації промислових підприємств України

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Рис. 2.1. Загальний вигляд зварювального плавненого флюсу; Рис. 2.2. Обладнання з виробництва зварювальних флюсів методом подвійного рафінування розплаву; Рис. 2.3. Динаміка структури активів ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 р.; Рис. 2.4. Динаміка структури активів ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 – 2020 рр.; Рис. 2.5. Динаміка структури активів ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 – 2021 рр.; Рис. 2.6. Динаміка структури капіталу ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 – 2021 рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Мороз О.С., к.е.н., доц.		
2	Мороз О.С., к.е.н., доц.		
3	Мороз О.С., к.е.н., доц.		

7. Дата видачі завдання _____ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Концептуальні основи фінансового менеджменту підприємства в умовах цифровізації</i>		
2	<i>Огляд джерел інформації з законодавчих та нормативно – правових засад з питань ринкової та фінансової стабільності підприємства</i>		
3	<i>Збір даних та опрацювання публічної інформації, фінансової звітності</i>		
4	<i>Дослідження фінансової та ринкової стабільності ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС»</i>		
5	<i>Розробка заходів з повоєнного відновлення в секторах економіки та цифрові рішення як передумови фінансової та ринкової стабілізації промислових підприємств України</i>		

Студент _____
(підпис)

Дуков О.В.
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту) _____
(підпис)

Мороз О.С.
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____
(підпис)

Венгер О.М
(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Дуков О.В. Цифровізація фінансового менеджменту ПрАТ «Запоріжсклофлюс» в контексті забезпечення ринкової стійкості бізнесу.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю 073 – Менеджмент, науковий керівник Мороз О.С. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, кафедра управління та адміністрування, 2024.

Обґрунтовано концептуальні засади фінансового менеджменту підприємства в умовах цифровізації. Виконано дослідження фінансової та ринкової стабільності ПрАТ «Запоріжсклофлюс». Запропоновано заходи з повоєнного відновлення в секторах економіки та цифрові рішення як передумови фінансової та ринкової стабілізації промислових підприємств України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БІЗНЕСУ, ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, РИНКОВА СТІЙКІСТЬ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ, ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ

ABSTRACT

Dukov O.V. Digitalization of financial management of PJSC «Zaporizhskloflus» in the context of ensuring market sustainability of business.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 073 – Management, supervisor Moroz O.S., Yuriy Potebnya Engineering Education and Research Institute of the National University of Ukraine, Department of Management and Administration, 2024.

The conceptual foundations of financial management of an enterprise in the context of digitalization are substantiated. A study of the financial and market stability of PJSC «Zaporizhskloflus» is carried out. Measures for post-war recovery in economic sectors and digital solutions as prerequisites for financial and market stabilization of industrial enterprises in Ukraine are proposed.

KEYWORDS: FINANCIAL SUSTAINABILITY OF BUSINESS, FINANCIAL MANAGEMENT, MARKET STABILITY, DIGITALIZATION, POST-WAR RECOVERY

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	9
1.1. Організаційно-економічний механізм управління промисловим підприємством: фінансові та ринкові аспекти.....	9
1.2. Методичний інструментарій оцінки стійкості (стабільності) підприємства за даними фінансової звітності в умовах цифровізації.....	18
1.3. Стан, працездатність промисловості та Стратегія розвитку Запоріжжя в умовах війни.....	26
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА РИНКОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС».....	35
2.1. Організаційно – економічна характеристика підприємства ПрАТ «Запоріжсклофлюс»	35
2.2. Аналіз активів та джерел їх формування (капіталу) ПрАТ «Запоріжсклофлюс» як індикаторів фінансової стабільності підприємства.....	40
2.3. Дослідження фінансових коефіцієнтів стійкості (стабільності) ПрАТ «Запоріжсклофлюс».....	64
2.4. Повоєнне відновлення в секторах економіки та цифрові рішення як передумови фінансової та ринкової стабілізації промислових підприємств України	66
2.5. Екологічні інновації у промисловості України як передумова стійкого розвитку бізнесу у повоєнному періоді відновлення	71
Висновки до розділу 2.....	76
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Оцінюючи досвід трансформаційних процесів, що вже впродовж 33 років відбуваються в економіці незалежної України, можна стверджувати, що економічний розвиток держави та побудова ефективного організаційно-економічного механізму управління підприємствами відбуваються безсистемно, непослідовно, не враховується досвід господарювання у попередніх часових періодах, що є причиною кризових явищ практично у всіх сферах господарювання, а також результатом розбалансованості організаційно-економічних механізмів промислових підприємств різних галузей економіки. Особливе занепокоєння викликають системні ознаки економічної нестабільності на промислових підприємствах металургійної галузі, як бюджетоутворюючої галузі в економіці України в цілому та промислових регіонів Сходу України, зокрема. І в цьому контексті важливим

З точки зору вітчизняних науковців, які досліджували проблеми формування та розвитку організаційно-економічного механізму промислових підприємств стратегічних галузей економіки, І.П. Булеєва, О.І. Амоши, А.І. Кабанова, Д.К. Воронкова, Г.О. Холодного, І.А. Фесенко, Ю.З. Драчук, Н.Г. Метеленко, А.В. Куценко та ін., промислові підприємства перебувають в постійному пошуку найбільш раціональних, ефективних інструментів, форм, методів побудови дієвого організаційно-економічного механізму, який є рушійною силою та фундаментальною передумовою сталого розвитку промислового підприємства та його ринкової і фінансової стійкості. Ми вважаємо, що найбільш вразливою до зовнішніх впливів (викликів) є фінансова складова господарського механізму регулювання діяльності промислового підприємства, яка передбачає фінансування виробничих відносин, тобто відносин з приводу привласнення робочої сили, засобів виробництва, досягнень науки і техніки, інформаційні відносини, відносини результатів впровадження форм і методів організації виробництва, тому

дослідження трансформації цієї складової потребує особливої уваги. Фінансова складова господарського механізму віддзеркалює питання фінансової стійкості всього організаційно-економічного механізму функціонування промислового підприємства. Питання ефективності функціонування фінансової складової організаційно-економічного механізму промислового підприємства розглядають такі наукові напрями, як фінансовий аналіз, фінансовий менеджмент, фінансовий контролінг, управлінський облік, промисловий менеджмент. Інструментарієм управління виступають технології контролінгу, економічної діагностики, моніторингу, які дозволяють удосконалювати системи інформаційної та інформаційно-аналітичної підтримки всіх функціональних видів господарської діяльності промислового підприємства; прогнозувати пріоритетні напрями економічного розвитку та інноваційної діяльності в контексті євроінтеграційних процесів; здійснювати оцінку результативності бізнес-процесів.

Об'єкт дослідження бакалаврської роботи – процеси цифровізації фінансового менеджменту в контексті забезпечення ринкової стійкості бізнесу.

Предмет дослідження – концептуальні основи фінансового менеджменту промислового підприємства в умовах цифровізації.

Мета бакалаврської роботи – розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення заходів з повоєнного відновлення в секторах економіки та цифровізація у напрямку забезпечення ринкової стійкості бізнесу.

Для досягнення зазначеної мети в бакалаврській роботі **вирішено наступні завдання:**

- досліджено організаційно-економічний механізм управління промисловим підприємством, а саме фінансові та ринкові аспекти;
- опрацьовано методичний інструментарій оцінки стійкості (стабільності) підприємства за даними фінансової звітності в умовах цифровізації;

- досліджено стан, працездатність промисловості та Стратегія розвитку Запоріжжя в умовах війни;
- досліджено систему показників ринкової та фінансової стійкості ПрАТ «Запоріжсклофлюс»;
- запропоновано заходи з повоєнного відновлення в секторах економіки та цифрові рішення, які спрямовані на забезпечення фінансової та ринкової стійкості бізнесу, зокрема ПрАТ «Запоріжсклофлюс».

В бакалаврській роботі використано такі загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: діалектичний метод і метод спостережень, методи критичного та порівняльного аналізу і синтезу, системний підхід, ситуаційний підхід.

Інформаційною базою бакалаврської роботи є методичні та наукові праці з теми дослідження, нормативні та законодавчі акти України, статистична інформація.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати бакалаврського дослідження обговорювались на засіданнях наукового гуртка «Формування та розвиток цифрових компетенцій студентів в умовах цифровізації» кафедри управління та адміністрування.

Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 91 стор. Робота містить 7 рисунків, 8 таблиць. Список використаних джерел включає 51 найменувань.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

1.1. Організаційно-економічний механізм управління промисловим підприємством: фінансові та ринкові аспекти

Найважливішою характеристикою стану підприємства є фінансова та ринкова стійкість. Однак і досі у науковій літературі не розроблено чіткого та загальноприйнятого визначення цих понять. Більшість науковців погоджується з тим, що фінансова стійкість дає змогу визначити рівень фінансового ризику, який пов'язаний із формуванням структури джерел капіталу господарюючого суб'єкта, а відповідно, і міру стабільності фінансової і ринкової бази розвитку підприємства на перспективу. Водночас, як справедливо зазначає Л.В. Шірінян [1], під час аналізу фінансової стійкості досліджують зазвичай абсолютні значення коефіцієнтів фінансової стійкості, що передбачає певну «статичну» оцінку фінансового стану з набором відповідних результуючих коефіцієнтів (платоспроможність, рентабельність, ліквідність). При цьому мало враховуються динамічні зміни під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства. Тобто, на думку автора, «в економічній літературі є суперечність, тому що саме поняття стійкості означає здатність відновлюватися або зберігати початковий стан. У цьому разі стійкий фінансовий стан (СФС) є станом із такою здатністю, а не просто з набором показників» [1, с. 71]. Тому ми вважаємо, що основна мета вивчення фінансової та ринкової стійкості повинна полягати у визначенні того, наскільки істотно буде змінюватися фінансовий стан підприємства у результаті дії внутрішніх та зовнішніх ринкових факторів, і формулюванні заходів, що дають змогу мінімізувати загрози, маневруючи фінансовими та ринковими можливостями.

Підприємство в широкому розумінні – це важлива, складна, відкрита, унікальна і необхідна феноменологічна система, яка базується на виробничо-технічній, організаційній та економічній побудові і спрямована, з одного боку, на задоволення потреб громадян та розвиток національного господарства, а з другого, – на підвищення ефективності його функціонування, тобто максимізацію прибутку при мінімумі затрат [2, с. 6 – 7]. За класичним розумінням більшості вітчизняних науковців, таких як О. Амоша, І. Булеєв, А. Поддєрьогін, Б. Андрушків, П. Харів, С. Бухало, С. Покропивний, Г. Семенов, О. Іванілов, В. Осипов та ін., підприємство є основною первинною ланкою виробництва; воно, виробляючи продукцію, надає робочі місця, виплачує заробітну плату, шляхом виплати податків бере участь у здійсненні соціальних програм. У загальному розумінні, підприємство – це юридично відособлена, самостійна підприємницька одиниця. Тобто, підприємство це організація для здійснення підприємницької діяльності; це насамперед соціальна одиниця. Можна стверджувати, що підприємство це організація групи людей, діяльність яких свідомо координується для досягнення загальної мети або цілей. При цьому під метою розуміється бажаний кінцевий стан або результат [5, с. 9].

До загальних характеристик підприємства (організації) слід віднести: наявність у нього ресурсів, залежність від зовнішнього середовища, горизонтальний поділ праці, розподіл організації на підрозділи, вертикальний поділ праці, необхідність управління [5, с.10]. Ознаками підприємства є те, що воно є юридичною особою, має відособлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків, печатку з найменуванням та ідентифікаційним кодом, а також не має у своєму складі інших юридичних осіб. Ознаки підприємства лише конкретизують загальні характеристики підприємства як організації.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки може досягти успіху за умови використання ресурсів, чіткої взаємодії виробничих факторів для досягнення потрібного обсягу реалізації продукції при інших заданих показниках [6, с. 15]. З ґрунтовного дослідження визначень поняття

«підприємство» зрозуміло, що існують деякі характеристики, які стосуються економіко-правових аспектів та змінюються в залежності від зміни оточуючого середовища підприємства та його правових основ функціонування. Згідно з положеннями ст. 62 чинного Господарського кодексу України [7] підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-технічної, торгівельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами. Тобто, як відомі представники економічних шкіл [2 – 6], так і державні діячі визначають самостійність існування підприємства, головною метою якого є задоволення суспільних та особистих потреб. Підприємства, якщо законом не встановлено інше, діють на основі статуту або модельного статуту; вони незалежно від форм власності, організаційно-правової форми, а також установчих документів, на основі яких вони створені та діють, мають рівні права та обов'язки; є юридичними особами, мають відокремлене майно, самостійний баланс та рахунки в установах банків; розпоряджаються виробленою власною продукцією та отриманим прибутком, що залишається в них після сплати податків та інших обов'язкових платежів в порядку, передбаченому діючим законодавством.

Підприємства – юридичні особи, відповідно до ст. 80 Цивільного кодексу України [8]; юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, юридична особа наділяється цивільною правоздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді. Саме цивільне і господарське право формує межі у виборі тих видів, способів, методів і цілей підприємства, які зумовлені діючим законодавством; надає підприємствам підстави самостійності, на власний ризик здійснювати свою діяльність, яка спрямована на одержання прибутку шляхом створення і реалізації продукції або послуг [9, с. 16].

Законодавство України [7, 10] виділяє такі види підприємств за розмірами: великі, середні та малі, в числі малих окремо виділяються мікропідприємства. Визначальними критеріями розподілу підприємств за розмірами є чисельність зайнятих працівників та вартісні показники обсягу доходів. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [10] також передбачена класифікація підприємств за розмірами, яка має на меті визначення майнових обсягів підприємства, обсягів його доходів від усіх видів діяльності, а також кількості найманих працівників, які, з одного боку забезпечують отримання запланованого обсягу доходів, а з іншого боку – формують витратну частину, в т.ч. у вигляді податкових відрахувань.

Таким чином, важливою складовою розуміння підприємства як юридично самостійної ланки економіки, є фінансова звітність, складання якої регламентується [10], а також набір ресурсів, які підприємство використовує у процесі господарської діяльності. На підставі аналізу фінансової звітності підприємства здійснюють аналіз фінансового стану. Питанням управління фінансовою стійкістю приділяли значну увагу такі вчені, як Л.М. Бурмистрова, Б. Коллас, Л.М. Павлова, К. Татеісі, Х.Й. Фольмут, А.Д. Шеремет.

Оцінюючи досвід трансформаційних процесів, що вже впродовж 33 років відбуваються в економіці незалежної України, можна стверджувати, що економічний розвиток держави та побудова ефективного організаційно-економічного механізму управління підприємствами відбуваються безсистемно, непослідовно, не враховується досвід господарювання у попередніх часових періодах, що є причиною кризових явищ практично у всіх сферах господарювання, а також результатом розбалансованості організаційно-економічних механізмів промислових підприємств різних галузей економіки. Особливе занепокоєння викликають системні ознаки економічної нестабільності на промислових підприємствах металургійної галузі, як бюджетоутворюючої галузі в економіці України в цілому та промислових регіонів Сходу України, зокрема. І в цьому контексті важливим

З точки зору вітчизняних науковців, які досліджували проблеми формування та розвитку організаційно-економічного механізму промислових підприємств стратегічних галузей економіки, І.П. Булеєва, О.І. Амоши, А.І. Кабанова, Д.К. Воронкова, Г.О. Холодного, І.А. Фесенко, Ю.З. Драчук, Н.Г. Метеленко, А.В. Куценко та ін., промислові підприємства перебувають в постійному пошуку найбільш раціональних, ефективних інструментів, форм, методів побудови дієвого організаційно-економічного механізму, який є рушійною силою та фундаментальною передумовою сталого розвитку промислового підприємства та його ринкової і фінансової стійкості.

Дослідження економічної сутності механізму господарювання (господарського механізму як системи форм і методів господарювання) дають змогу констатувати, що організаційно-економічні відносини становлять основний зміст господарського механізму. На думку Н.Г. Метеленко [11, с. 18], головними завданнями економічної науки є обґрунтування методів удосконалення форм організації виробництва (продуктивних сил); доведення необхідної систематизації й групування економічних та господарських зв'язків в умовах суспільно-економічної формації певного рівня розвитку ринкових відносин; розробка інструментарію, що дає змогу адекватно оцінювати й регулювати господарську діяльність у межах дії економічних законів та організаційно-економічних відносин; створення методичного інструментарію управління економічними та неекономічними, організаційно-адміністративними, соціально-психологічними складовими господарського механізму як системи. Академік А.А. Чухно стверджує, що господарський механізм є функціональною стороною виробничих відносин [12]. Професор І.П. Булеєв [13] доводить, що організаційно-економічний (господарський) механізм слід розглядати як механізм управління, що містить у собі планування, державне регулювання, інші складові, але його слід розглядати без конкретизації основних сучасних важелів функціонування. Л.І. Абалкін визначає господарський механізм як спосіб організації суспільного виробництва, систему важелів і стимулів, методів економічної діяльності [14].

Професор Л.Г. Мельник [15, с. 366], розглядаючи механізми та методи управління підприємством, акцентує увагу на тому, що механізм управління слід розглядати як складову (найбільш активну частину) системи управління, яка забезпечує вплив на чинники, від стану яких залежить результат діяльності об'єкту управління (підприємства). Тобто, фінансова і ринкова стійкість підприємства це ознаки ефективного організаційно-економічного механізму управління.

Сьогодні оточуюче середовище економічних систем (промислових підприємств) є нестійким та таким, що суттєво впливає на економічну рівновагу їх господарського механізму. Як стверджує д.е.н., проф. В.А. Предборський, «...визначальним, структурно-функціональним елементом економічної системи, який впливає на соціальну якість кризової економіки, на існування її форми – тіньової економіки, є система управління» [16, с. 31]. В.А. Харченко [17, 18] стверджує, що у процесі управління сучасним підприємством слід одночасно застосовувати різні підходи до управління в залежності від поставленої мети, важливості, складності, неоднозначності, суперечливості завдань управління, внутрішніх і зовнішніх обставин, періоду розробки управлінських завдань тощо.

Ми вважаємо, що найбільш вразливою до зовнішніх впливів (викликів) є фінансова складова господарського механізму регулювання діяльності промислового підприємства, яка передбачає фінансування виробничих відносин, тобто відносин з приводу привласнення робочої сили, засобів виробництва, досягнень науки і техніки, інформаційні відносини, відносини результатів впровадження форм і методів організації виробництва, тому дослідження трансформації цієї складової потребує особливої уваги. Фінансова складова господарського механізму віддзеркалює питання фінансової стійкості всього організаційно-економічного механізму функціонування промислового підприємства. Питання ефективності функціонування фінансової складової організаційно-економічного механізму промислового підприємства розглядають такі наукові напрями, як фінансовий

аналіз, фінансовий менеджмент, фінансовий контролінг, управлінський облік, промисловий менеджмент. Важелями управління у напряму розвитку промислового підприємства є різноманітні системи показників оцінювання [19] ефективності функціональних видів діяльності, прийняття управлінських рішень з метою координації та регулювання господарської діяльності на шляху до реалізації цілей та завдань. Інструментарієм управління виступають технології контролінгу, економічної діагностики, моніторингу, які дозволяють удосконалювати системи інформаційної та інформаційно-аналітичної підтримки всіх функціональних видів господарської діяльності промислового підприємства; прогнозувати пріоритетні напрями економічного розвитку та інноваційної діяльності в контексті євроінтеграційних процесів; здійснювати оцінку результативності бізнес-процесів.

На думку фахівців компанії «RBC group», які є розробниками програмного забезпечення для бізнес аналітики, фінансова стійкість одна із ключових умов функціонування організації. Особливо великого значення вона набуває у сучасних умовах ринкової нестабільності. Коли повна відмова від використання позикових коштів означає значне уповільнення темпів розвитку та відставання від галузі, важливо контролювати взяті зобов'язання та приділяти більше уваги питанням безпечної діяльності. Аналіз фінансової стійкості визначає раціональне співвідношення боргу та власного капіталу, яке дозволяє компанії залучати зовнішні ресурси, не ставлячи під загрозу власну платоспроможність у поточному моменті та перспективі. Це поєднання згодом змінюється залежно від вартості залучення коштів, рівня рентабельності вкладень, розмірів внутрішньої капіталізації та ризиків, яким піддає бізнес [20]. Чому важливо контролювати фінансову стійкість? Аналіз фінансової стійкості підприємства проводиться на регулярній основі або ініціюється у зв'язку з наближенням терміну погашення боргового інструменту. Детальне вивчення питання стабільності може бути потрібне, коли виникає необхідність залучити кошти для бізнес-потреб. Корисно аналізувати фінансову стабільність в очікуванні зміни ринкової процентної ставки. Вивчення

структури капіталу допоможе відповісти на важливі питання, що стосуються не лише безпечної діяльності організації, а й стратегічного планування:

- як поточна чи прогнозована структура капіталу вплине на зобов'язання у майбутньому;
- який момент є сприятливим для залучення зовнішнього фінансування;
- які транші боргу є найдорожчими для компанії;
- коли доцільно викуповувати власні акції;
- які майбутні перспективи залучення зовнішнього фінансування тощо.

Бізнес зростає завдяки «здоровому» балансу боргу та власних ресурсів. Зміщення у будь-яку зі сторін негативно позначиться на діяльності компанії та на його ринковій стійкості. Уникаючи боргів та повністю покладаючись на внутрішні резерви, бізнес обмежує свої можливості для розвитку. При надмірному збільшенні позикових коштів зростають ризики платоспроможності; аналіз показників фінансової стійкості за таких умов дозволяє досягти оптимального балансу. Контролювати структуру капіталу важливо компаніям різної величини. Власникам завжди доводиться вибирати між прискореним розвитком, який тісно пов'язаний із залученням фінансів, та самофінансуванням, що значною мірою обмежує темпи зростання. Вартість капіталу має бути збалансована відповідно до бізнес-моделі. Вона враховує безліч факторів: ринкову ситуацію, вартість позикових коштів, діловий цикл, поточний стан боргу та власних ресурсів. Ігнорування питань фінансової стабільності може призвести до однієї з двох крайнощів: значного уповільнення темпів розвитку за рахунок недофінансування або надмірного накопичення боргів, з якими компанія не може впоратися, що веде до банкрутства [20]. Аналізуючи різні коефіцієнти, які розраховані за даними фінансової звітності, ми отримуємо інформацію, яка дозволяє встановити причинно – наслідкові зв'язки між показниками фінансової звітності та окреслити вектор дій (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Ознаки та вектори оцінювання фінансової стійкості (стабільності) підприємства

Таким чином, механізм управління фінансовою та ринковою стійкістю промислового підприємства можна представити як сукупність взаємопов'язаних блоків:

- блок фінансування, який включає систему залучення фінансових активів у господарську діяльність з метою забезпечення ринкових позицій на товарному ринку;
- блок розподілу фінансових активів, який включає систему використання фінансових активів підприємства у напрямку максимізації прибутковості;
- сукупність елементів, регулюючих процес залучення, розподілу і використання фінансових активів, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості промислового підприємства.

1.2. Методичний інструментарій оцінки стійкості (стабільності) підприємства за даними фінансової звітності в умовах цифровізації

Які ж можливості відкриває цифровізація аналізу фінансових показників за допомогою, наприклад, додатку Qlik Sense? Аналіз показників фінансової стійкості підприємства – це важливий елемент загального управління, який не можна не брати до уваги при будь-яких змінах у структурі капіталу чи ринку. В умовах, коли стратегія існування виключно за рахунок власних коштів є свідомо програшною, керівникам доводиться постійно балансувати між ризиком, прибутковістю та безпечною діяльністю у коротко- та довгостроковій перспективі, швидко реагуючи на будь-які можливості та загрози. Оперативний, повний і найточніший аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості допомагає приймати виважені рішення кожному з етапів функціонування організації. Саме це завдання вирішує бізнес-аналітика, що відкриває доступ до повної достовірної інформації у будь-який момент часу. Тобто, практичне застосування сучасних ВІ – систем для економічної діагностики бізнесу на базі Qlik Sense відкриває додаткові цифрові можливості для фінансового менеджера компанії щодо прийняття ефективних управлінських рішень в сфері фінансів [20].

Розглянемо фінансовий аналіз як складову фінансового менеджменту та інструментарій оцінки фінансової стійкості бізнесу у напрямку забезпечення його ринкової стійкості. Методологія, послідовність, інструменти фінансового аналізу є широко описуваними в підручниках та наукових статтях таких авторів як: Готра В. В. [21], Денисенко М. П. [22], Ковтуненко Ю. В. [23], Марусяк Н. Л. [24], Попович Д. В. [25], Чемчикаленко Р. А. [26], Яцух О. О. [27]. Питанням методичних основ фінансового аналізу присвячені праці таких науковців, як І. О. Бланк, С. В. Богачова, Ю. Брігхем, А. І. Даниленко, Л. О. Лігоненко, Ф. С. Мишкін, Г. В. Ситник, Дж. Ю. Щіназі, Андрущак Є.М., Балик І.М., Біленька Н.Б., Верига Ю.А., Литвин Б.М., Мних Є.В., Фаріон І.Д., Шкарабан С.І., Яремчук І.Г. та інші [28 – 32].

Розглянемо методичний підхід до визначення типу фінансової стійкості.

Для розрахунку результуючого коефіцієнту використовують три показники – надлишок власних оборотних коштів для фінансування запасів підприємства, надлишок власних оборотних коштів і довгострокових позикових ресурсів та надлишок або нестача нормальних джерел для фінансування запасів. Відповідно, якщо підприємство здатне покрити суму сформованих запасів лише за рахунок додаткового залучення і власних і позикових ресурсів, то говорять про *проблемний фінансовий стан*.

Якщо для фінансування запасів достатньо лише власних коштів та довгострокових залучених ресурсів, то говорять про *задовільну фінансову стійкість*. Якщо ж підприємство може сформувати запаси лише за рахунок власних обігових коштів, то говорять про *абсолютну фінансову стійкість*.

Абсолютна фінансова стійкість буває надзвичайно рідко, адже підприємства намагаються залучити додаткові позикові ресурси для підвищення рівня збуту, що зумовлює значне накопичення запасів порівняно із наявним обсягом власних грошових коштів. За умови наявності такого фінансового стану довіра до підприємства є максимальною, імовірність повернення коштів кредиторам є високою. Задовільна фінансова стійкість зустрічається найчастіше, свідчить про ефективну фінансову діяльність та здатність забезпечувати безперервний збутовий та виробничий процес.

Проблемна фінансова стійкість означає підвищений ризик неповернення коштів акціонерам, адже у випадку погіршення ринкової кон'юнктури платоспроможність суб'єкта господарювання різко знизиться. *Кризовий фінансовий стан* може виникнути при втраті частини власного капіталу, що зумовлює переважання обсягу запасів над власними обіговими коштами, довгостроковими та короткостроковими позиковими джерелами. У такому випадку платоспроможність є мінімальною і необхідно негайно здійснювати заходи з реструктуризації або ліквідацію підприємства.

Взагалі, аналіз фінансової стабільності здійснюють, використовуючи методи і прийоми фінансового аналізу або аналізу господарської діяльності підприємства.

Оскільки елементи аналітичної функції притаманні будь-якій господарській діяльності, то зміст фінансового аналізу можна визначити такими складовими:

- *функція управління*, завдяки чому визначається конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. (Згадаємо при цьому, що під суб'єктом господарювання – розуміють підприємства, організації, банківські установи, страхові компанії, аудиторські організації та інші суб'єкти господарювання, що є юридичними особами);

- *інформаційна система*, що виконує функції нагромадження, трансформації та використання інформації фінансового характеру з метою забезпечення життєдіяльності підприємства. В системі інформаційного забезпечення особливе значення мають дані фінансової звітності. Звітність є основним засобом комунікації, що забезпечує достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства. Основні якісні характеристики до інформації у фінансових звітах дано у Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) та в Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [10];

- *метод дослідження*, а саме метод оцінювання та прогнозування фінансового стану підприємства на підставі його фінансової звітності.

Перехід України до ринкової економіки виявив, що якісно змінилися зв'язки між суб'єктами господарської діяльності та вимоги до бухгалтерської звітності, з'явилися нові користувачі фінансово-економічної інформації (зовнішні і внутрішні). Можна також назвати шість основних прийомів аналізу фінансової стійкості підприємства:

- *горизонтальний (часовий)* – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;

- *вертикальний (структурний) аналіз* – визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат;
- *трендовий аналіз* – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану);
- *аналіз відносних показників (коефіцієнтів)* – розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків;
- *порівняльний аналіз* – внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньо галузевими та середніми показниками;
- *факторний аналіз* – визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження.

Факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник, який, зокрема, характеризує фінансову стабільність підприємства. Використання видів, прийомів та методів аналізу для конкретних цілей вивчення фінансового стану підприємства в сукупності становить методологію аналізу. Вважаємо, що найбільш повним є набір коефіцієнтів та показників, що характеризують фінансову стійкість, стабільність підприємства, який відображений у документі [33], а також необхідно врахувати, що окрім форм фінансової звітності (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал), у

розрахунку показників бере участь форма «Примітки до річної фінансової звітності» [34], в якій деталізується інформація попередніх форм фінансової звітності. Всі показники та алгоритм їх розрахунку наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Перелік показників та джерел інформації для здійснення аналізу фінансової та ринкової стійкості за даними фінансової звітності		
№	Найменування індикатора	Алгоритм розрахунку та джерело вхідної інформації
1	2	3
1	Частка основних засобів в активах підприємства, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1010 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}} \times 100$
2	Частка активної частини основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 (р. 130 гр. 14 + р. 140 гр. 14)}}{\text{ф. №1 р. 1010 гр. 4}} \times 100$
3	Коефіцієнт зносу основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1012 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1011 гр. 4}} \times 100$
4	Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 (р. 130 гр. 15 + р. 140 гр. 15)}}{\text{ф. №5 (р. 130 гр. 3 + р. 140 гр. 3)}} \times 100$
5	Коефіцієнт оновлення, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 р. 260 гр. 5}}{\text{ф. №1 р. 1011 гр. 3}} \times 100$
6	Коефіцієнт вибуття, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 р. 260 гр. 8}}{\text{ф. №1 р. 1011 гр. 3}} \times 100$
7	Співвідношення суми основних засобів основної діяльності до суми основних засобів підприємства станом на кінець року, відсотків	$\frac{\text{ф. №11-03 р. 140 гр. 7}}{\text{ф. №11-03 р. 100 гр. 7}} \times 100$
8	Ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1012 гр. 4} - \text{ф. №11-03 р. 100 гр. 11}}{\text{ф. №11-03 р. 100 гр. 7} - \text{ф. №11-03 р. 100 гр. 11}} \times 100$
9	Питома вага повністю зношених	$\frac{\text{ф. №11-03 р. 100 гр. 11}}{\text{ф. №11-03 р. 100 гр. 7}} \times 100$

основних засобів, відсотків		
10	Маневреність власних оборотних засобів	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495 - р. 1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}$
11	Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	$\frac{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}{\text{ф. №1 (р. 1595 + р. 1695) гр. 4}}$
12	Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
13	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ф. №1 р. (1195-1100-1101-1102-1103-1104-1110-1170) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
14	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	$\frac{\text{ф. №1 р. (1160 + 1165 + 1166 + 1167) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
15	Частка оборотних коштів в активах, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}} \times 100$
16	Частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495 - р. 1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}} \times 100$
17	Частка власних оборотних коштів у покритті запасів, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495 - р. 1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}} \times 100$
18	Частка запасів у оборотних активах, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}} \times 100$
19	Коефіцієнт покриття запасів	$\frac{\text{ф. №1 р. (1495+1595+1695-1425-1430-1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}}$
20	Коефіцієнт фінансової автономії	$\frac{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}}$
21	Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$
22	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4} - \text{ф. №1 р. 1095 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$
23	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4} + \text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}}$
24	Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1095 гр. 4}}$

25	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4} + \text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$	
26	Коефіцієнт структури позикового капіталу	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4} + \text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$	
27	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4} + \text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$	
28	Показник фінансового левириджу	$\frac{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4} - \text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$	
29	Коефіцієнт забезпечення власними засобами	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495+1520+1521+1525+1526+1530+1535+1540+1545+1665-р. 1)}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}$	
30	Продуктивність праці, тис. гривень / особу	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\text{ф. №1-ПВ(місячна)р. 1040}}$	
31	Фондовіддача, гривень / гривень	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\text{ф. №1 р. 1010} \left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2} \right)}$	
32	Оборотність коштів у розрахунках, оборотів	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\left(\frac{\text{ф. №1 р. (1040+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155) гр. 3} + \text{ф. №1 р. (1040+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155) гр. 4}}{2} \right)}$	
33	Час обороту коштів у розрахунках, днів	$\frac{360/}{\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\left(\frac{\text{ф. №1 р. (1040+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155) гр. 3} + \text{ф. №1 р. (1040+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155) гр. 4}}{2} \right)}}$	360/
34	Оборотність запасів, оборотів	$\frac{\text{ф. №2 р. 2050 гр. 3}}{\left(\frac{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 3} + \text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}}{2} \right)}$	
35	Час обороту запасів, днів	$\frac{360/}{\frac{\text{ф. №2 р. 2050 гр. 3}}{\left(\frac{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 3} + \text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}}{2} \right)}}$	
36	Час обороту кредиторської заборгованості, днів	$\frac{\text{ф. №1} \left(\text{р. 1595} \left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2} \right) + \text{р. 1695} \left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2} \right) \right) \times 360}{\text{ф. №2 р. 2050 гр. 3}}$	
37	Тривалість операційного циклу, днів	$\frac{360/}{\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\left(\frac{\text{ф. №1 р. (1040+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155) гр. 3} + \text{ф. №1 р. (1040+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155) гр. 4}}{2} \right)}} + \frac{\text{ф. №2 р. 2050 гр. 3}}{\left(\frac{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 3} + \text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}}{2} \right)}}$	+360/
38	Тривалість фінансового циклу, днів	$\frac{360/}{\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\left(\frac{\text{ф. №1 р. (1040+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155) гр. 3} + \text{ф. №1 р. (1040+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155) гр. 4}}{2} \right)}} + \frac{\text{ф. №2 р. 2050 гр. 3}}{\left(\frac{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 3} + \text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}}{2} \right)}}$	+360/

	$\frac{\text{ф.№2 р.2050 гр.3}}{\left(\frac{\text{ф.№1 р.}(1100\cdot1101\cdot1102\cdot1103\cdot1104\cdot1110)\text{гр.3}+\text{ф.№1 р.}(1100\cdot1101\cdot1102\cdot1103\cdot1104\cdot1110)\text{гр.4}}{2}\right)}$ $\frac{\text{ф.№1}\left(\text{р.}1595\left(\frac{\text{гр.3}+\text{гр.4}}{2}\right)\right)+\text{р.}1695\left(\frac{\text{гр.3}+\text{гр.4}}{2}\right)}{\text{ф.№2 р.2050 р.3}}\times 360$	-
39	Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	$\frac{\left(\frac{\text{ф.№1 р.}(1040\cdot1120\cdot1125\cdot1130\cdot1135\cdot1140\cdot1145\cdot1155)\text{гр.3}+\text{ф.№1 р.}(1040\cdot1120\cdot1125\cdot1130\cdot1135\cdot1140\cdot1145\cdot1155)\text{гр.4}}{2}\right)}{\text{ф.№2 р.2000 гр.3}}$
40	Оборотність власного капіталу, оборотів	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\text{ф. №1 р. 1495}\left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2}\right)}$
41	Оборотність сукупного капіталу, оборотів	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\text{ф. №1 р. 1300}\left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2}\right)}$
42	Коефіцієнт стійкості економічного росту	$\frac{\text{ф. №2 р. (2350 або 2355)гр. 3} - \text{ф. №4 р. 4200 гр. 7}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$
43	Поточна платоспроможність	$\text{ф.№1 р.}(1030 +1035+1160+1165+1166+1167-1595-1695)\text{гр.4}$
44	Коефіцієнт Бівера	$\frac{\text{ф. №2 р. (2350 або 2355)гр. 3} + \text{ф. №2 р. 2515 гр. 3}}{\text{ф. №1 р. (1595 + 1695)р. 4}}$
45	Рентабельність продукції, відсотків	$\frac{\text{ф. №2 р. (2090 або 2095)гр. 3}}{\text{ф. №2 р. 2050 р. 3}} \times 100$
46	Рентабельність діяльності, відсотків	$\frac{\text{ф. №2 р. (2350 або 2355)гр. 3}}{\text{ф. №2 р. 2000 р. 3}} \times 100$
47	Рентабельність активів, відсотків	$\frac{\text{ф. №2 р. (2350 або 2355)гр. 3}}{\text{ф. №1 р. 1300}\left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2}\right)} \times 100$
48	Рентабельність сукупного капіталу, відсотків	$\frac{\text{ф. №2 р. (2350 або 2355)гр. 3}}{\text{ф. №1 р. 1900}\left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2}\right)} \times 100$
49	Рентабельність власного капіталу, відсотків	$\frac{\text{ф. №2 р. (2350 або 2355)гр. 3}}{\text{ф. №1 р. 1495}\left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2}\right)} \times 100$
50	Період окупності власного капіталу	$\frac{\text{ф. №1 р. 1495}\left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2}\right)}{\text{ф. №2 р. (2350 або 2355)гр. 3}}$

Аналітичне дослідження фінансової та ринкової стабільності (стійкості) досліджуваного підприємства ми здійснюємо за допомогою показників, наведених в табл. 1.1.

1.3. Стан, працездатність промисловості та Стратегія розвитку Запоріжжя в умовах війни

Завдяки всебічній підтримці, місцевий бізнес продовжує працювати навіть в умовах війни – у поточному році зафіксовано поступове відновлення ділової активності. Серед позитивних чинників, які сприяють розвитку, є послаблення обмежень роботи підприємств, зокрема зменшення тривалості комендантської години, стабілізація роботи енергетичної системи та скасування погодинних відключень електричної енергії.

Усвідомлюючи провідну роль бізнесу в економіці, запроваджено низку фінансових інструментів, спрямованих на його підтримку. Серед них: програма державного кредитування 5/7/9 – у її рамках запорізькі бізнесмени у 2023 році отримали кредитів на суму 932 млн грн; державні гранти на підтримку бізнесу, які надаються через Ощадбанк – майже 48 млн грн. програми підтримки роботодавців, що реалізуються через Центри зайнятості, – понад 23 млн грн; донорські програми із надання експертних консультацій – Запорізькою торгово-промисловою палатою надано послуг на суму понад 1 млн грн. Регіональна програма підтримки бізнесу – 600 тис. грн.

Основу промислового комплексу міста складають понад 290 підприємств. У місті зосереджений металургійний, машинобудівний та енергетичний комплекси державного значення. Завдяки роботі промислового комплексу в значній мірі наповнюються бюджети міста та країни. Коли почалася повномасштабна війна в Україні більшість підприємств міста вимушені були призупинили свою діяльність. Воєнні дії на території України призвели до різкого зниження економічної активності підприємств, упродовж 2022 року економіка працювала на значно нижчому рівні потужності порівняно з довоєнним періодом. Частина підприємств зупинила діяльність через безпосередню військову загрозу, або через заблокований доступ до ринків збуту чи сировини, деякі з них працювали не на всю потужність, не повний робочий тиждень, тому обсяги виробництва та реалізації знизилися

приблизно на 30-40%. Проте упродовж року здійснювали діяльність близько 60% промислових підприємств, зокрема ПАТ «Запоріжсталь», ПрАТ «Дніпроспецсталь», ТОВ «Ливарно-механічний завод», АТ «Запорізький завод феросплавів», ПрАТ «Запоріжжкокс», АТ «Мотор Січ», ДП «ЗДАРЗ «МіГремонт», ПрАТ «Запорізький електровозоремонтний завод», Дніпровська гідроелектростанція, ПрАТ «Запоріжсклофлюс», ПрАТ «Карлсберг Україна» тощо. У сфері зовнішньоекономічної діяльності, як і в минулі роки, за 2022 рік місто має чітко визначену експортну орієнтацію, про що свідчать високі обсяги зовнішньоторговельного товарообігу, понад 70% якого складає експорт. Так, за січень-грудень 2022 року експорт товарів становив 2 673,6 млн дол. США (зменшився на 31,1% у порівнянні з 2021 роком), імпорт – 1 102,3 млн дол. США (зменшився на 35,6%). Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 1 571,3 млн дол. США.

У структурі експорту основну частку склали: чорні метали (77,4%); машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання (8,0%); продукти рослинного походження (6,9%) в структурі імпорту – мінеральні продукти (50,9%); недорогоцінні метали та вироби з них (15,3%); реактори, котли, електричні машини (12,0%); живі тварини, продукти тваринного походження (5,9%).

Незважаючи на близькість до лінії фронту ПрАТ «Запоріжжкокс» вже в квітні після гарячої консервації завершив черговий етап капітального ремонту коксової батареї №2. Разом з тим, деякі підприємства скористалися програмою релокації бізнесу та переміщують виробничі потужності в більш безпечні зони. Так «Запорізький завод кольорових металів» здійснив релокацію в Івано-Франківськ, при цьому частково залишив виробництво в Запоріжжі [35].

З початку повномасштабного російського вторгнення м. Запоріжжя стало водночас логістичним і гуманітарним хабом для переселенців з тимчасово окупованих територій і зон активних бойових дій. У перші місяці це переважно мешканці Донецької та Луганської областей, надалі – Херсонської, Запорізької областей. Основну кількість ВПО з тимчасово

окупованих територій місто прийняло до жовтня 2022 року. Після цього окупаційна “влада” всіляко обмежує проїзд людей на підконтрольну Україні територію. Врешті евакуацію змушені були припинити. Чимало людей отримували у Запоріжжі першу допомогу та через певний час рушали в безпечніші західні регіони або до країн Європи. Для прийому й тимчасового розміщення ВПО були підготовлені всі комунальні школи та садочки. Для допомоги евакуйованим мешканцям впродовж 2022 року працювали два логістичні хаби — на базі виставкового центру “Козак-Палац” та ТЦ “Епіцентр”. Люди, які виїхали з тимчасово окупованих територій та зон бойових дій, проходили тут первинну реєстрацію, отримували медичну й психологічну допомогу, гуманітарні набори, консультації соціальних працівників та інформацію про можливості релокації або тимчасового розміщення в Запоріжжі [36]. Не дивлячись на такі складні умови, працездатність м. Запоріжжя зростає, підприємства відновлюють свою роботу, місто планує свій розвиток на середньострокову перспективу і вірить в ЗСУ і в ПЕРЕМОГУ! *Стратегію розвитку міста Запоріжжя на період до 2028 року* розроблено за підтримки проекту МТД «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджений Федерацією канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Уряду Канади. Стратегією передбачено подальший розвиток міста (територіальної громади) за чотирма пріоритетними напрямками. З урахуванням пріоритетів повоєнного відновлення і розвитку документ потребує подальшого удосконалення (рис. 1.1).

Так, першим пріоритетним напрямом розвитку м. Запоріжжя є здорове довкілля та ресурсозбереження. Реалізація цього напрямку стикається з такими проблемними питаннями, як промислові відходи та їх переробка і утилізація; санітарний стан міста; забруднення атмосферного повітря; відсутність системи моніторингу шкідливих речовин; забруднення річки Дніпро; концентрація промислових підприємств в центрі міста. Всі ці питання потребують опрацювання та вирішення. Другий пріоритетний напрям —

побудова міста Запоріжжя як міста підприємництва та креативної економіки; реалізація цього напрямку також стикається з низкою проблем, які відображені на рис. 1.2. Однією з ключових проблем є переважання в економіці міста промислових підприємств із застарілими технологіями (рис. 1.2).

Рис. 1.1. Перший пріоритетний напрям розвитку м. Запоріжжя з урахуванням пріоритетів повоєнного відновлення

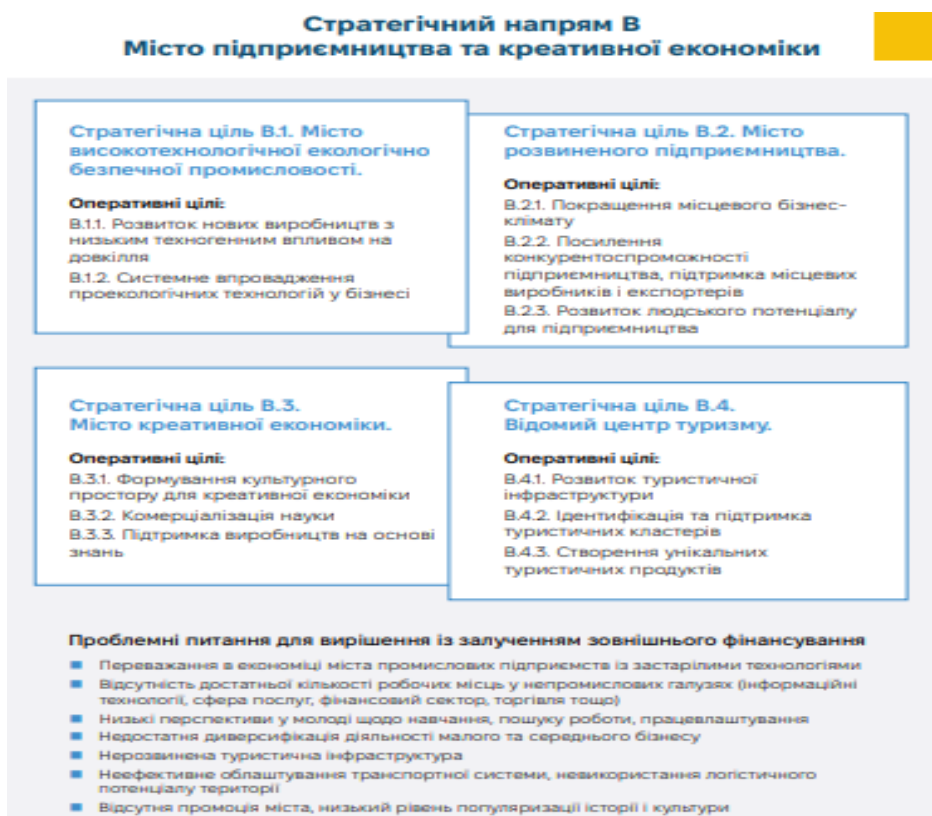

Рис. 1.2. Стратегічний план В «Місто підприємництва та креативної економіки»

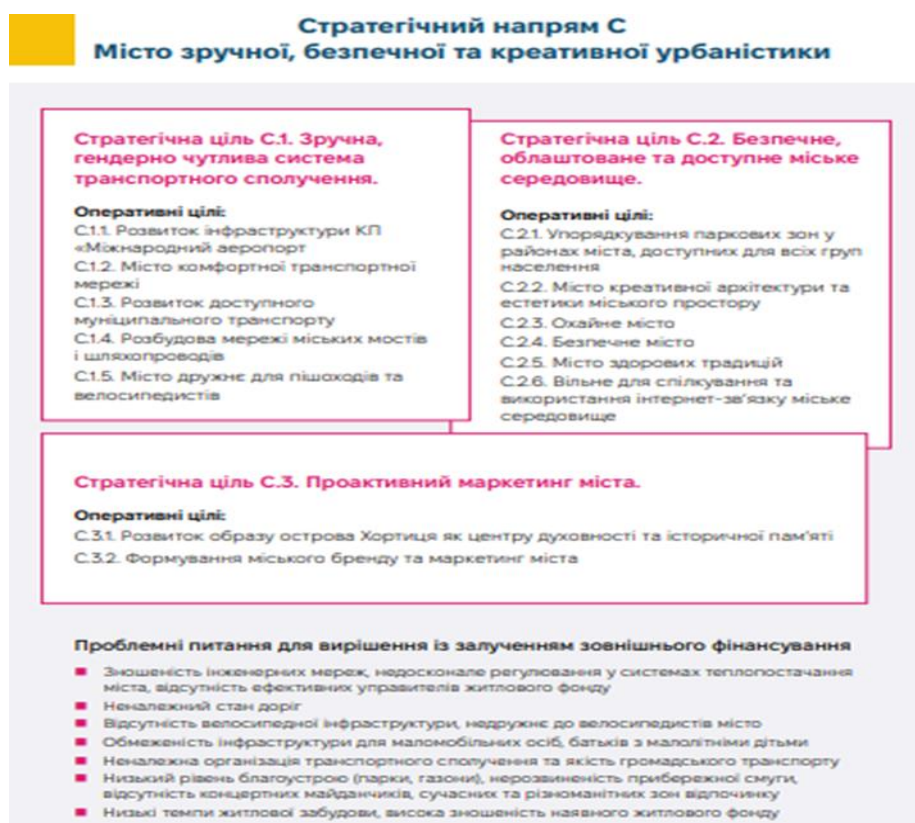

Рис. 1.3. Стратегічний напрям розвитку Запоріжжя – місто зручної, безпечної та креативної урбаністики

Одним із проблемних питань третього пріоритетного напрямку стратегічного розвитку Запоріжжя є зношеність інженерних мереж, недосконале регулювання у системах теплопостачання міста, відсутність ефективних управителів житлового фонду (рис. 1.3).

Нарешті четвертий пріоритет розвитку Запоріжжя – місто високої якості життя, цей напрям також має певні проблемні питання, а саме недостатня прозорість та інклюзивність процесів ухвалення рішень; обмежена доступність до якісних медичних послуг; низька чисельність жінок в управлінні на рівні ухвалення рішень; відсутність культури корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Рис. 1.4. Стратегічний напрям розвитку Запоріжжя – місто високої якості ЖИТТЯ

Таким чином, м. Запоріжжя має потужний потенціал для розвитку та унікальний набір конкурентних переваг, а саме: зручне логістичне розташування - на перетині залізничних та автомобільних транспортних

шляхів (схід-захід, північ-південь); річкове сполучення з Чорним морем та по всій довжині Дніпра - від Києва до Херсона; власний міжнародний аеропорт, сучасний пасажирський термінал; значний промисловий та профільний науковий потенціал; висока забезпеченість електроенергією (в області розташовані найбільші в країні атомна, сонячні та вітрові електростанції); очікуване залучення значного обсягу ресурсів від країн-партнерок для повоєнної відбудови регіону та міста; наявність одного з найвідвідуваніших туристичних об'єктів України (острів Хортиця), близькість Азовського моря; активізація міжнародних зв'язків, міжсекторного та міжмуніципального партнерства; наявність вільних земельних ділянок для створення індустріальних парків та інших інноваційних проєктів.

Висновки до розділу 1

В процесі дослідження теоретичних основ фінансового менеджменту та організаційно-економічних основ управління підприємствами доведено, що механізм управління фінансовою та ринковою стійкістю промислового підприємства можна представити як сукупність взаємопов'язаних блоків: блок фінансування, який включає систему залучення фінансових активів у господарську діяльність з метою забезпечення ринкових позицій на товарному ринку; блок розподілу фінансових активів, який включає систему використання фінансових активів підприємства у напрямку максимізації прибутковості; сукупність елементів, регулюючих процес залучення, розподілу і використання фінансових активів, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості промислового підприємства.

Обґрунтовано, які можливості відкриває цифровізація фінансового аналізу як інструментарію фінансового менеджменту за допомогою, наприклад, додатку Qlick Sense. Аналіз показників фінансової стійкості підприємства – це важливий елемент загального управління, який не можна не брати до уваги при будь-яких змінах у структурі капіталу чи ринку. В умовах, коли стратегія існування виключно за рахунок власних коштів є свідомо програшною, керівникам доводиться постійно балансувати між ризиком, прибутковістю та безпечною діяльністю у коротко- та довгостроковій перспективі, швидко реагуючи на будь-які можливості та загрози. Оперативний, повний і найточніший аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості допомагає приймати виважені рішення кожному з етапів функціонування організації. Саме це завдання вирішує бізнес-аналітика, що відкриває доступ до повної достовірної інформації у будь-який момент часу. Тобто, практичне застосування сучасних BI – систем для економічної діагностики бізнесу на базі Qlick Sense відкриває додаткові цифрові можливості для фінансового

менеджера компанії щодо прийняття ефективних управлінських рішень в сфері фінансів.

Доведено, що завдяки всебічній підтримці, місцевий бізнес продовжує працювати навіть в умовах війни – у поточному році зафіксовано поступове відновлення ділової активності. Серед позитивних чинників, які сприяють розвитку, є послаблення обмежень роботи підприємств, зокрема зменшення тривалості комендантської години, стабілізація роботи енергетичної системи та скасування погодинних відключень електричної енергії.

Запоріжжя має потужний потенціал для розвитку та унікальний набір конкурентних переваг, а саме: зручне логістичне розташування – на перетині залізничних та автомобільних транспортних шляхів (схід-захід, північ-південь); річкове сполучення з Чорним морем та по всій довжині Дніпра – від Києва до Херсона; власний міжнародний аеропорт, сучасний пасажирський термінал; значний промисловий та профільний науковий потенціал; висока забезпеченість електроенергією (в області розташовані найбільші в країні атомна, сонячні та вітрові електростанції); очікуване залучення значного обсягу ресурсів від країн-партнерок для повоєнної відбудови регіону та міста; наявність одного з найвідвідуваніших туристичних об'єктів України (острів Хортиця), близькість Азовського моря; активізація міжнародних зв'язків, міжсекторного та міжмуніципального партнерства; наявність вільних земельних ділянок для створення індустріальних парків та інших інноваційних проєктів.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА РИНКОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Запоріжсклофлюс»

Підприємство ПрАТ «Запоріжсклофлюс» є найбільшим і єдиним виробником силікату натрію (брили) в Україні, одним з найбільших світових виробників зварювальних плавлених флюсів, а також виробником посуду з пресованого безбарвного скла. З силікату натрію власного виробництва підприємство виробляє і реалізує рідке скло, як наливом, так і фасоване. Підприємство веде свою історію з 1947 року. Завод розташований на лівому березі річки Дніпро близько до річкового порту, вантажної залізничної станції і автомагістралі м. Запоріжжя [37].

У 1944 р. Постановою народних комісарів УРСР та ЦК КПБУ від 11.11.1944 р. №1207 у м. Запоріжжі розпочали будівництво скляного заводу, завданням якого було забезпечувати листовим склом зруйноване війною народне господарство. 5 серпня 1947 р. Запорізький скляний завод було введено в експлуатацію. З 1949 р. було організовано виробництво силікату натрію. У 1951 р. введено в дію цех виробництва зварювальних флюсів загального призначення. З 1955 р. підприємство переорієнтується з випуску листового скла на виробництво скляних розсіювачів для машинобудування та біологічних чашок «Петрі». У 1976 році здійснено масштабну реконструкцію підприємства, яка дозволила збільшити асортимент та поліпшити якість флюсів зварювальних плавлених. З 1992 р. запущено виробництво скляного посуду, організовано виробництво силікату натрію розчинного; з 2014 р. організовано виробництво скла натрієвого рідкого. З 2016 р. ПрАТ «Запоріжсклофлюс» відновлює виробництво виробів з пресованого безбарвного скла.

В цей період в асортименті продукції підприємства нараховується понад 40 видів склянок, сільнички, салатники, попільниці, чашки «Петрі» лабораторні. У 2022 р. попри війну в Україні, яку розв'язала рф, на підприємстві освоєно промислове виробництво спеціальних плавлених продуктів-шлаків для використання в шихті при виробництві керамічних флюсів, порошкового дроту та інших зварювальних матеріалів.

Основний вид продукції підприємства – зварювальний флюс – це гранульований порошок з розміром зерен від 0,2 до 4 мм, призначений для здійснення зварювальних процесів. У процесі зварювання гранули плавляться і виділяють газ, а потім при охолодженні утворюють кірку з шлаку. Зварювальні флюси класифікуються за технологією виробництва, хімічним складом, призначенням і іншим характеристикам. Підприємство ПрАТ «Запоріжсклофлюс» виробляє плавлені зварювальні флюси, виготовлені методом подвійного рафінування розплаву і використання мінеральних відходів зварювального виробництва. Новий спосіб варіння флюсів дозволив поліпшити зварювально-технологічні властивості флюсів, знизити потребу в природній сировині, а також вирішує проблему навколишнього середовища.

Рис. 2.1. Загальний вигляд зварювального плавленого флюсу

На підприємстві діють два основні цехи: флюсоваренний, що складається з відділення з випуску флюсу і відділення по випуску силікату натрію, і цех світлотехнічного скла. Допоміжні цехи - цех природоохоронних об'єктів, транспортний, ремонтно-механічний.

В останні роки відзначається стійка тенденція зростання обсягів виробленої продукції і поліпшення економічних показників діяльності підприємства. Цьому в чималому ступені сприяє висока кваліфікація і досвід інженерів і робітників заводу, розробка в тісній співпраці з Інститутом електрозварювання ім. Є.О. ПАТОНА і впровадження прогресивних методів виробництва, інтенсифікація та автоматизація виробничих процесів, використання сучасних інноваційних механізмів фінансування (завод є учасником технопарку “Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона” Національної Академії Наук України), вдосконалення структури управління.

Завод має унікальне обладнання для виробництва зварювальних флюсів новим способом – методом подвійного рафінування розплаву. Цей найбільш прогресивний спосіб варіння флюсів, захищений патентами, істотно поліпшив зварювально-технологічні властивості флюсів при збереженні сприятливого співвідношення якості до ціни.

Останні роки підприємство стабільно нарощує обсяги виробництва, скорочує енергоємність продукції, постійно проводиться модернізація виробництва, розробляються і впроваджуються нові технологічні процеси і види продукції (рис. 2.2). На газополум'яній флюсовареній печі щорічно виплавляється до 12 тисяч тонн зварювальних флюсів високої якості більше 20-ти найменувань. Електропеч, що працює в парі з газополум'яною піччю (за методом дуплекс-процесу), призначена для виробництва нових марок флюсів та підвищення якості випущених раніше (флюси з низьким вмістом фосфору і сірки). Зварювальні флюси виробництва ПрАТ «Запоріжсклофлюс» стабільно користуються великим попитом як на ринку України, так і за її межами. У цеху працює дві печі з виробництва силікату натрію. Це дає можливість одночасно випускати продукцію двох різних модулів від 1,8 до 3,5, що дуже зручно для

споживачів. У 2001 році освоєно випуск силікату натрію з модулем 2,0, якого раніше на Україні не виробляли. На нього розроблені і затверджені нові технічні умови. Виробництво силікату натрію в 2001 році в порівнянні з 2000 роком зросло в 2 рази. Після проведення реконструкції вузла грануляції силікату в 2002 році, продуктивність збільшилася ще на 20%. Скло рідке натрієве виробляється з 2014 року. Модуль 1,5-3,6 щільність від 1,30 до 1,50.

Рис. 2.2. Обладнання з виробництва зварювальних флюсів методом подвійного рафінування розплаву

В останні кілька років на підприємстві освоєно близько 30 видів нової продукції, які випускаються за технологіями, що базуються на нових розробках, заявлених на патент та мають «ноу-хау», які перевершують найкращі вітчизняні та деякі зарубіжні аналоги, впроваджені нові ресурсозберігаючі та енергозберігаючі технології, постійно ведеться робота

над поліпшенням якості і вдосконаленням технології виробництва продукції, яка вже випускається, що значно підвищило її конкурентоспроможність.

ПрАТ «Запоріжсклофлюс» приділяє належну увагу охороні навколишнього середовища. На підприємстві проводяться оновлення основних засобів, виконуються ремонти газоочисних споруд та технологічного обладнання, виконуються природоохоронні заходи що дозволяє створювати сприятливу обстановку на території підприємства та його санітарно-захисній зоні - знизити кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, скидів стічних вод у каналізаційну мережу, забезпечити належне поводження з відходами. Щорічно на підприємстві проводяться заходи з озеленення території підприємства та його санітарно-захисної зони, висаджуються дерева та чагарники, розбиваються клумби та газони, проводиться ліквідація карантинних рослин.

У 2020 р. на ПрАТ «Запоріжсклофлюс» була впроваджена інтегрована система менеджменту (ІСМ) та система екологічного менеджменту (СЕМ) згідно міжнародного стандарту ISO 14001:2015. На ПрАТ «Запоріжсклофлюс» особлива увага приділяється контролю якості сировини та матеріалів, що надходять, і продукції, що відвантажується, дотримання встановлених технологій на всіх ділянках виробництва. З метою збереження провідних позицій на ринку, та підвищення конкурентоспроможності, на підприємстві, як зазначалось, розроблена і впроваджена Система менеджменту якості у відповідності з новою версією ISO 9001:2015 на розробку, виробництво та збут зварювальних флюсів, силікату натрію розчинного, скла натрієвого рідкого, посуду зі скла та розсіювачів скляних. Сертифікація проведена відповідно до затвердженої у TUV NORD CERT методики аудитування та сертифікації. Вся продукція, що випускається ПрАТ «Запоріжсклофлюс», сертифікована.

ПрАТ «Запоріжсклофлюс» пов'язують міцні ділові відносини з споживачами з багатьох країн світу. Найбільш великими країнами-споживачами є Італія, Нігерія, Англія, Німеччина, Казахстан, Болгарія, Грузія, Латвія, Узбекистан. Завод пропонує на експорт всі види своєї продукції:

зварювальні флюси, силікати натрію з різними модулями, посуду сортову з пресованого скла, чашки Петрі. Основним експортним продуктом завжди були зварювальні флюси. В останні два роки 2020 – 2022 рр., завдяки інтенсивній маркетинговій політиці, відбулося також істотне збільшення частки експорту у виробництві скловиробів і особливо силікату натрію.

2.2. Аналіз активів та джерел їх формування (капіталу) ПрАТ «Запоріжсклофлюс» як індикаторів фінансової стабільності підприємства

Активи (Assets) відображаються в балансі компанії. Вони поділяються на оборотні, основні, фінансові та нематеріальні. Актив – це економічний ресурс, яким володіє або який контролює, наприклад, компанія. Економічний ресурс – це те, що може бути дефіцитним і має здатність приносити економічну вигоду, генеруючи надходження грошових коштів або зменшуючи відтік грошових коштів [38].

У сучасних умовах ведення господарської діяльності капітал відіграє значну роль у розвитку підприємства, забезпеченні інтересів його власників та є важливим елементом в управлінні фінансовим станом підприємства. Капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у будь-яких формах, які інвестуються у створення його активів та являє собою один з найважливіших елементів, які є загальною сумою фінансових ресурсів підприємства.

Серед таких елементів: власний капітал (статутний капітал, додатково вкладений капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток), забезпечення наступних витрат та платежів, довгострокові та поточні зобов'язання. Власний капітал підприємства відображає частку майна підприємства, яка фінансується за рахунок власних засобів підприємства та вкладених коштів власників.

Досить тривалий час у вітчизняній науці приділялося дуже мало уваги темі фінансування діяльності підприємств за рахунок капіталу власників, оскільки за адміністративно-командної економіки статутний капітал

підприємств не міг бути змінений у результаті емісії корпоративних прав. Переважна роль відводилася антиринковим методам фінансування підприємств: бюджетним дотаціям, субсидіям та субвенціям [39, с. 187].

Натомість сьогодні, фінансування підприємств за рахунок власних коштів посідає провідне місце в українській економіці. Капітал та його структурна модель мають безпосередній вплив на фінансовий стан підприємства, зокрема на фінансову стійкість (стабільність) платоспроможність, кредитоспроможність, ліквідність, прибутковість та рентабельність.

Капітал є головним елементом та базою для ведення господарської діяльності підприємства, тому його ретельний та професіональний аналіз дозволяє отримати обґрунтовану та важливу інформацію щодо фінансового стану об'єкта і розробити відповідне управлінське рішення, яке дозволить підприємству досягти поставлених задач [40].

Аналіз змін в активах ПрАТ «Запоріжсклофлюс» впродовж 2019 р. (табл. 2.1) має такі тенденції:

- обсяг нематеріальних активів практично не змінився і складає у структурі активів до 1%; наявність НМА свідчить про інноваційний вектор розвитку підприємства;
- залишки незавершених капітальних інвестицій зросли на 1073 тис.грн. та на кінець року склали 6334 тис.грн., тобто підприємство інвестує в об'єкти основних засобів і розвиває свій виробничий потенціал;
- первинна вартість основних засобів зросла на 8491 тис.грн., тобто підприємство продовжує інвестувати у виробничий потенціал; питома вага остаточної вартості основних засобів у структурі активів складає впродовж року 26,3%;
- також у складі необоротних активів присутня довгострокова дебіторська заборгованість в обсязі 517 тис.грн. на початок року і 466 тис.грн. на кінець року; це порушення фінансової дисципліни підприємства і може привести до прямих збитків;

Таблиця 2.1

Аналіз складу, структури та динаміки активів ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС» у 2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
		тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
I. Необоротні активи								
Нематеріальні активи:	1000	1 447	0,8	1 467	0,7	20	0,0	101,4
первісна вартість	1001	1 448	0,8	1 469	0,7	21	0,0	101,5
накопичена амортизація	1002	1	0,0	2	0,0	1	0,0	200,0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5 261	2,8	6 334	3,2	1 073	0,4	120,4
Основні засоби:	1010	49 926	26,3	51 681	26,3	1 755	0,0	103,5
первісна вартість	1011	82 429	43,5	90 920	46,3	8 491	2,8	110,3
знос	1012	32 503	17,1	39 239	20,0	6 736	2,8	120,7
Інвестиційна нерухомість:	1015	228	0,1	223	0,1	-5	0,0	97,8
первісна вартість	1016	266	0,1	266	0,1	0	0,0	100,0
знос	1017	38	0,0	43	0,0	5	0,0	113,2
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	517	0,3	466	0,2	-51	0,0	90,1
Відстрочені податкові активи	1045	194	0,1	995	0,5	801	0,4	512,9
Усього за розділом I	1095	57 573	30,4	61 166	31,1	3 593	0,8	106,2
II. Оборотні активи								
Запаси	1100	67 218	35,5	83 600	42,5	16 382	7,1	124,4
Виробничі запаси	1101	38 129	20,1	40 164	20,4	2 035	0,3	105,3

Незавершене виробництво	1102	2 635	1,4	7 630	3,9	4 995	2,5	289,6
Готова продукція	1103	26 454	14,0	35 806	18,2	9 352	4,3	135,4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	24 810	13,1	16 840	8,6	-7 970	-4,5	67,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками:								
за виданими авансами	1130	9 593	5,1	6 746	3,4	-2 847	-1,6	70,3
з бюджетом	1135	7 647	4,0	6 975	3,6	-672	-0,5	91,2
у тому числі з податку на прибуток	1136	53	0,0	0	0,0	-53	0,0	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 280	1,7	4 654	2,4	1 374	0,6	141,9
Гроші та їх еквіваленти	1165	18 209	9,6	15 477	7,9	-2 732	-1,7	85,0
Інші оборотні активи	1190	1 254	0,7	1 020	0,5	-234	-0,1	81,3
Усього за розділом II	1195	132 011	69,6	135 312	68,9	3 301	-0,8	102,5
Баланс	1300	189 584	100,0	196 478	100,0	6 894	0,0	103,6

- всього у структурі активів необоротні активи на початок року становлять 30,4%, а на кінець року 31,1%; темп росту вартості необоротних активів складає 106,2%;
- обсяг запасів на початок року складає 67218 тис.грн., на кінець року 83600 тис.грн., темп росту 124,4%, що свідчить про зростання обсягу матеріальних оборотних активів і може свідчити про зростання обсягу господарського обороту;
- у складі запасів практично у три рази зросли залишки незавершеного виробництва, що може свідчити про недостатність грошових коштів для закупівлі матеріалів для забезпечення виробництва;
- на 9 352 тис.грн. зросли залишки готової продукції на складах підприємства; темп росту залишків готової продукції становить 135,4%;
- позитивною динамікою є зниження обсягу дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з 24810 тис.грн. до 16840 тис.грн., тобто на 7970 тис.грн., темп росту становить 67,9%;
- загальний вартісний обсяг оборотних активів за період 2019 р. зріс на 3301 тис.грн..

Загальна вартість майна ПрАТ «Запоріжсклофлюс» за період 2019 р. зросла на 6 894 тис.грн., темп росту становить 103,6%.

У складі та структурі капіталу підприємства (табл. 2.2) впродовж 2019 р. відбулись наступні зміни:

- зростає вартість нерозподіленого прибутку у складі власного капіталу з 168938 тис.грн. на початок 2019 р. до 175637 тис.грн. на кінець року, тобто на 6 699 тис.грн.; це фінансовий потенціал підприємства, джерела фінансування інвестиційних потреб підприємства; критерій фінансової стійкості та стабільності з точки зору інвесторів, кредиторів, партнерів та інших зацікавлених осіб; так само це джерело фінансування соціальних програм;

Таблиця 2.2

Аналіз складу, структури та динаміки капіталу ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС» у 2019 р.

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Відхилення показників за звітний період		
		тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
I. Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	109	0,1	109	0,1	0	0,0	100,0
Резервний капітал	1415	594	0,3	594	0,3	0	0,0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	168 938	89,1	175 637	89,4	6 699	0,3	104,0
Усього за розділом I	1495	169 641	89,5	176 340	89,8	6 699	0,3	103,9
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення								
Пенсійні зобов'язання	1505	5 649	3,0	5 195	2,6	-454	-0,3	92,0
Усього за розділом II	1595	5 649	3,0	5 195	2,6	-454	-0,3	92,0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення								
Поточна кредиторська заборгованість:								
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 258	0,7	1 380	0,7	122	0,0	109,7
за товари, роботи, послуги	1615	3 615	1,9	3 821	1,9	206	0,0	105,7
за розрахунками з бюджетом	1620	2 091	1,1	1 605	0,8	-486	-0,3	76,8
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1 431	0,8	856	0,4	-575	-0,3	59,8
за розрахунками зі страхування	1625	642	0,3	732	0,4	90	0,0	114,0

за розрахунками з оплати праці	1630	2 251	1,2	2 748	1,4	497	0,2	122,1
за одержаними авансами	1635	1 393	0,7	732	0,4	-661	-0,4	52,5
за розрахунками з учасниками	1640	873	0,5	1 043	0,5	170	0,1	119,5
Поточні забезпечення	1660	2 107	1,1	2 798	1,4	691	0,3	132,8
Інші поточні зобов'язання	1690	64	0,0	84	0,0	20	0,0	131,3
Усього за розділом III	1695	14 294	7,5	14 943	7,6	649	0,1	104,5
Баланс	1900	189 584	100,0	196 478	100,0	6 894	0,0	103,6

- питома вага власного капіталу у складі сукупного капіталу підприємства становить на початок року 89,5%, а на кінець року 89,8%, тобто за критерієм фінансової стійкості це абсолютно стійке підприємство;
- за довгостроковими зобов'язаннями у підприємства на початок року є пенсійні зобов'язання в обсязі 5 649 тис.грн., а на кінець року вони знизились до 5 195 тис.грн.;
- звісно є і поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, яка на початок року становить 1258 тис.грн., а на кінець року – 1380 тис.грн.;
- загальний обсяг поточних зобов'язань на початок року становить 14294 тис.грн., на кінець року – 14 943 тис.грн., тобто питома вага поточних зобов'язань коливається в обсязі 7,5 – 7,6%.

Таким чином, результати горизонтального та вертикального аналізу активів і капіталу представлені на рис. 2.3. Отже, впродовж 2019 р. склад та структура активів є стійкою і характеризує стабільність виробничо-господарської діяльності.

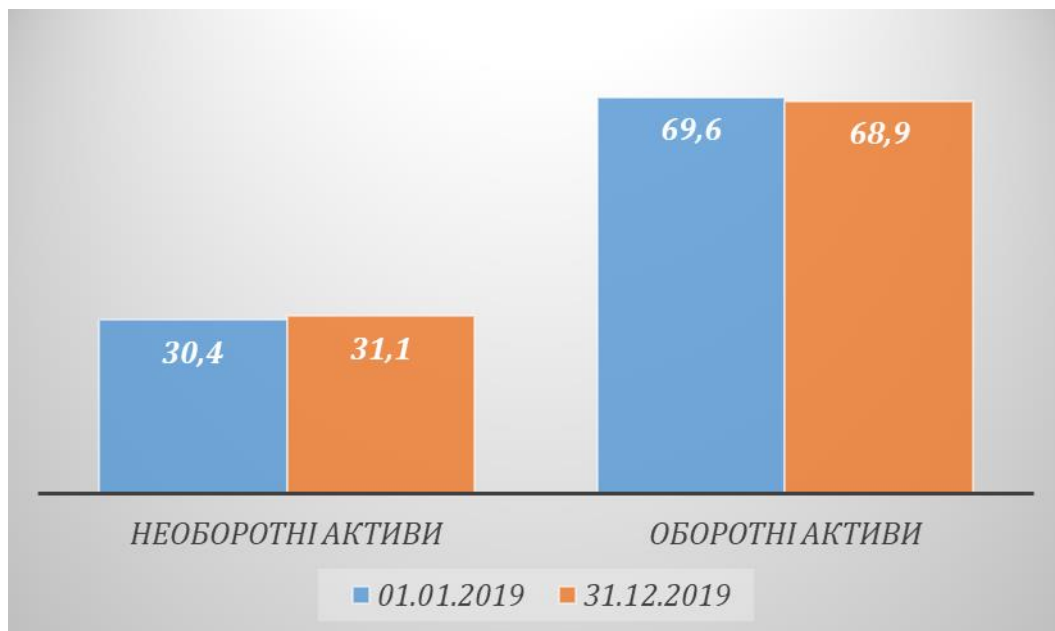

Рис. 2.3. Динаміка структури активів ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 р.

Аналіз складу, структури та динаміки активів і капіталу ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2020 р. представлено в табл. 2.3 – 2.4.

У складі, структурі та динаміці активів впродовж 2020 р. відбулись такі зміни:

- продовжує зростати первинна вартість основних засобів з 90 920 тис.грн. на початок року до 103255 тис.грн. на кінець року, тобто на 123 535 тис.грн.; темп росту становить 113,6%;
- питома вага необоротних активів на початок року становить 31,1%, а на кінець року – 28,3%;
- позитивним зрушенням є зниження обсягу залишків незавершеного виробництва на 2479 тис.грн., що свідчить про прискорення оборотності коштів, інвестованих в оборотні активи;
- також спостерігається прискорення оборотності залишків готової продукції на складах підприємства, вони скоротились на 13328 тис.грн.;
- при цьому зросла дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги більше як у два рази, а саме з 16840 тис.грн. на початок року до 34837 тис.грн. на кінець року; така ситуація свідчить про зниження платоспроможності покупців продукції, що змушує підприємство відвантажувати продукцію замовникам з відтермінуванням платежів за неї; така ситуація може негативно вплинути на платоспроможність підприємства у майбутніх періодах;
- в цілому оборотні активи зросли на 30176 тис.грн. або на 22,7% за рахунок зростання обсягу грошових коштів та дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
- питома вага оборотних активів зросла з 68,9% на початок року до 71,7% на кінець року.

У складі капіталу впродовж 2020 року відбулись такі зміни, що відображені в табл. 2.4:

Таблиця 2.3

Аналіз складу, структури та динаміки активів ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС» у 2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
		тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
I. Необоротні активи								
Нематеріальні активи:	1000	1 467	0,7	1 464	0,6	-3	-0,1	99,8
первісна вартість	1001	1 469	0,7	1 469	0,6	0	-0,1	100,0
накопичена амортизація	1002	2	0,0	5	0,0	3	0,0	250,0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	6 334	3,2	5 862	2,5	-472	-0,7	92,5
Основні засоби:	1010	51 689	26,3	56 365	24,3	4 676	-2,0	109,0
первісна вартість	1011	90 920	46,3	103 255	44,6	12 335	-1,7	113,6
знос	1012	39 231	20,0	46 890	20,2	7 659	0,3	119,5
Інвестиційна нерухомість:	1015	223	0,1	219	0,1	-4	0,0	98,2
первісна вартість	1016	266	0,1	266	0,1	0	0,0	100,0
знос	1017	43	0,0	47	0,0	4	0,0	109,3
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	466	0,2	394	0,2	-72	-0,1	84,5
Відстрочені податкові активи	1045	995	0,5	1 225	0,5	230	0,0	123,1
Усього за розділом I	1095	61 174	31,1	65 529	28,3	4 355	-2,8	107,1
II. Оборотні активи								
Запаси	1100	83 600	42,5	70 835	30,6	-12 765	-12,0	84,7
Виробничі запаси	1101	40 164	20,4	43 206	18,7	3 042	-1,8	107,6

Незавершене виробництво	1102	7 630	3,9	5 151	2,2	-2 479	-1,7	67,5
Готова продукція	1103	35 806	18,2	22 478	9,7	-13 328	-8,5	62,8
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	16 840	8,6	34 837	15,0	17 997	6,5	206,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками:								
за виданими авансами	1130	6 746	3,4	1 243	0,5	-5 503	-2,9	18,4
з бюджетом	1135	6 975	3,5	7 797	3,4	822	-0,2	111,8
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 654	2,4	4 762	2,1	108	-0,3	102,3
Гроші та їх еквіваленти	1165	15 477	7,9	45 387	19,6	29 910	11,7	293,3
Інші оборотні активи	1190	1 020	0,5	1 167	0,5	147	0,0	114,4
Усього за розділом II	1195	135 312	68,9	166 028	71,7	30 716	2,8	122,7
Баланс	1300	196 486	100,0	231 557	100,0	35 071	0,0	117,8

Таблиця 2.4

Аналіз складу, структури та динаміки капіталу ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС» у 2020 р.

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Відхилення показників за звітний період		
		тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
І. Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	109	0,1	109	0,0	0	0,0	100,0
Резервний капітал	1415	594	0,3	594	0,3	0	0,0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	175 645	89,4	205 680	88,8	30 035	-0,6	117,1
Усього за розділом І	1495	176 348	89,8	206 383	89,1	30 035	-0,6	117,0
ІІ. Довгострокові зобов'язання і забезпечення								
Пенсійні зобов'язання	1505	5 195	2,6	6 406	2,8	1 211	0,1	123,3
Усього за розділом ІІ	1595	5 195	2,6	6 406	2,8	1 211	0,1	123,3
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення								
Поточна кредиторська заборгованість:								
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 380	0,7	1 603	0,7	223	0,0	116,2
за товари, роботи, послуги	1615	3 821	1,9	3 548	1,5	-273	-0,4	92,9
за розрахунками з бюджетом	1620	1 605	0,8	2 530	1,1	925	0,3	157,6
за у тому числі з податку на прибуток	1621	856	0,4	1 564	0,7	708	0,2	182,7
за розрахунками зі страхування	1625	732	0,4	903	0,4	171	0,0	123,4
за розрахунками з оплати праці	1630	2 748	1,4	3 458	1,5	710	0,1	125,8

за одержаними авансами	1635	732	0,4	2 466	1,1	1 734	0,7	336,9
за розрахунками з учасниками	1640	1 043	0,5	1 301	0,6	258	0,0	124,7
Поточні забезпечення	1660	2 798	1,4	2 843	1,2	45	-0,2	101,6
Інші поточні зобов'язання	1690	84	0,0	116	0,1	32	0,0	138,1
Усього за розділом III	1695	14 943	7,6	18 768	8,1	3 825	0,5	125,6
Баланс	1900	196 486	100,0	231 557	100,0	35 071	0,0	117,8

- вартісний обсяг нерозподіленого прибутку зріс на 30035 тис.грн., що свідчить про фінансову стабільність та стійкість підприємства як на товарному, так і на фінансовому ринках; темп росту становить 117,1%; підприємство продовжує накопичувати чистий прибуток для подальшого інвестування на розвиток виробництва, соціальну сферу;
- залишаються зобов'язання довгострокового характеру, які пов'язані з пенсійним забезпеченням;
- суттєво зросла кредиторська заборгованість з податку на прибуток, а саме з 856 тис.грн. до 1564 тис.грн. на кінець року;
- за розрахунками з бюджетом також зросла кредиторська заборгованість на 925 тис.грн., темп росту становить 157,6%;
- кредиторська заборгованість за одержаними авансами впродовж 2020 року зросла на 1734 тис.грн.;
- загальний приріст поточних зобов'язань становить 3825 тис.грн., в результаті чого питома вага короткострокових зобов'язань на кінець року склала 8,1% проти 7,6% на початок року.

Так само, як і в минулому 2019 р. підприємство ПрАТ «Запоріжсклофлюс» вважається фінансово стійким та здійснює стабільну виробничо-господарську діяльність, є прибутковим та здатним реалізовувати інвестиційні проєкти за рахунок самофінансування своїх інвестиційних потреб. Структура активів ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 – 2020 рр. свідчить про стабільну виробничо – господарську діяльність підприємства (рис. 2.4).

Аналіз складу, структури та динаміки активів і капіталу підприємства у 2021 році представлений в табл. 2.5 – 2.6. У складі та структурі активів відбулись такі зміни:

- в об'єкти нематеріальних активів підприємство інвестувало впродовж року 504 тис.грн., що свідчить про достатню фінансову забезпеченість поточної діяльності і спроможність інвестувати грошові кошти у об'єкти інтелектуальної власності;

– зростає інтенсивність інвестування в основні засоби за рахунок власних джерел; так первинна вартість основних засобів впродовж 2021 року зросла на 38157 тис.грн.;

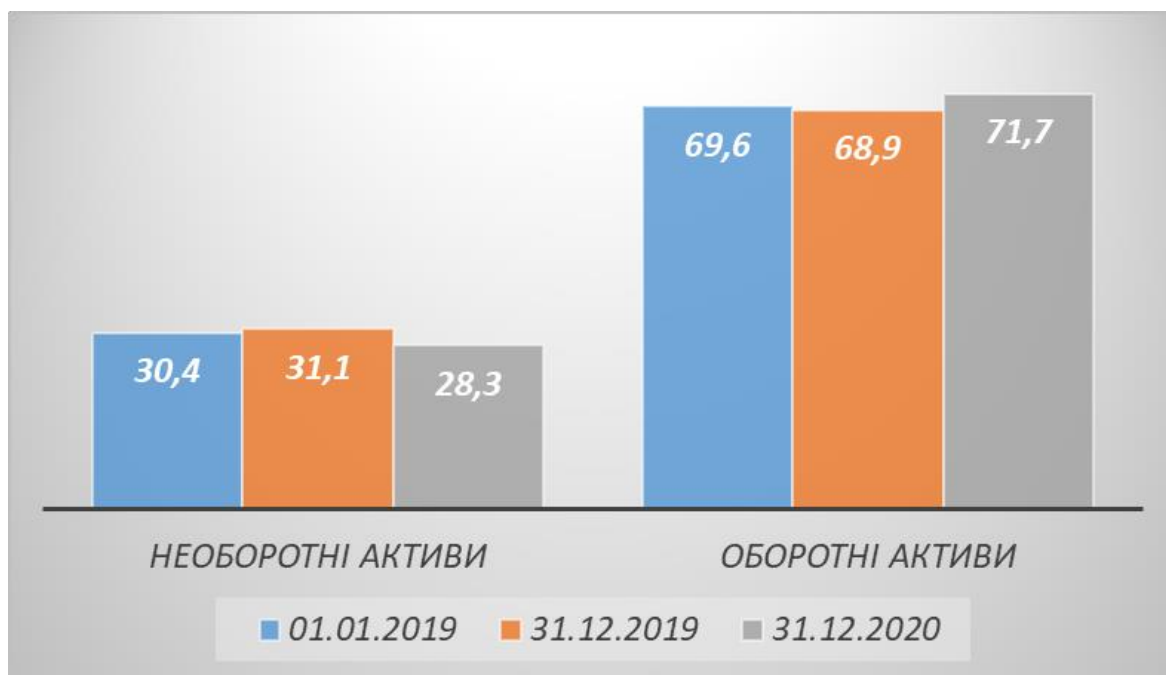

Рис. 2.4. Динаміка структури активів ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 – 2020 рр.

– поступово знижується обсяг довгострокової дебіторської заборгованості;

– питома вага необоротних активів на початок року становила 28,3%, а на кінець року вже 41,9%, але це є нормальною структурою активів зважаючи на те, що ми аналізуємо промислове підприємство хімічної галузі, продукція якого є матеріалоємною, енергоємною та має технології, які потребують великих обсягів обладнання, будівель та споруд виробничого призначення.

У складі та структурі капіталу відбулись такі зміни:

- спостерігається зниження обсягу нерозподіленого прибутку, що свідчить про збиткову діяльність у 2021 році, що примусило підприємство покривати збитки нерозподіленим прибутком;
- зросли також довгострокові пенсійні зобов'язання на 2359 тис.грн. за період 2021 року.

Таблиця 2.5

Аналіз складу, структури та динаміки активів ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС» у 2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
		тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
I. Необоротні активи								
Нематеріальні активи:	1000	1 464	0,6	1 968	0,9	504	0,2	134,4
первісна вартість	1001	1 469	0,6	1 976	0,9	507	0,2	134,5
накопичена амортизація	1002	5	0,0	8	0,0	3	0,0	160,0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5 862	2,5	4 045	1,8	-1 817	-0,8	69,0
Основні засоби:	1010	56 365	24,3	85 572	37,6	29 207	13,3	151,8
первісна вартість	1011	103 255	44,6	141 412	62,1	38 157	17,5	137,0
знос	1012	46 890	20,3	55 840	24,5	8 950	4,3	119,1
Інвестиційна нерухомість:	1015	219	0,1	215	0,1	-4	0,0	98,2
первісна вартість	1016	266	0,1	266	0,1	0	0,0	100,0
знос	1017	47	0,0	51	0,0	4	0,0	108,5
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	394	0,2	308	0,1	-86	0,0	78,2
Відстрочені податкові активи	1045	1 225	0,5	3 171	1,4	1 946	0,9	258,9
Усього за розділом I	1095	65 529	28,3	95 279	41,9	29 750	13,6	145,4
II. Оборотні активи								
Запаси	1100	70 835	30,6	65 764	28,9	-5 071	-1,7	92,8

Виробничі запаси	1101	43 141	18,6	22 222	9,8	-20 919	-8,9	51,5
Незавершене виробництво	1102	5 151	2,2	1 679	0,7	-3 472	-1,5	32,6
Готова продукція	1103	22 453	9,7	41 863	18,4	19 410	8,7	186,4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	34 837	15,0	27 664	12,2	-7 173	-2,9	79,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками:								
за виданими авансами	1130	1 243	0,5	1 435	0,6	192	0,1	115,4
з бюджетом	1135	7 788	3,4	21 182	9,3	13 394	5,9	272,0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0,0	4 354	1,9	4 354	1,9	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 762	2,1	1 821	0,8	-2 941	-1,3	38,2
Гроші та їх еквіваленти	1165	45 387	19,6	12 774	5,6	-32 613	-14,0	28,1
Інші оборотні активи	1190	1 167	0,5	1 657	0,7	490	0,2	142,0
Усього за розділом II	1195	166 019	71,7	132 576	58,3	-33 443	-13,4	79,9
Баланс	1300	231 548	100,0	227 576	100,0	-3 972	0,0	98,3

Таблиця 2.6

Аналіз складу, структури та динаміки капіталу ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС» у 2021 р.

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Відхилення показників за звітний період		
		тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
I. Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	109	0,0	109	0,0	0	0,0	100,0
Резервний капітал	1415	594	0,3	594	0,3	0	0,0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	204 347	88,3	173 139	76,1	-31 208	-12,2	84,7
Усього за розділом I	1495	205 050	88,6	173 842	76,4	-31 208	-12,2	84,8
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення								
Пенсійні зобов'язання	1505	6 406	2,8	8 765	3,9	2 359	1,1	136,8
Усього за розділом II	1595	6 406	2,8	8 765	3,9	2 359	1,1	136,8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення								
Поточна кредиторська заборгованість:								
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 603	0,7	2 157	0,9	554	0,3	134,6
за товари, роботи, послуги	1615	3 548	1,5	23 069	10,1	19 521	8,6	650,2
за розрахунками з бюджетом	1620	2 530	1,1	982	0,4	-1 548	-0,7	38,8
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1 564	0,7	0	0,0	-1 564	-0,7	0,0

за розрахунками зі страхування	1625	917	0,4	1 046	0,5	129	0,1	114,1
за розрахунками з оплати праці	1630	3 458	1,5	3 613	1,6	155	0,1	104,5
за одержаними авансами	1635	2 466	1,1	629	0,3	-1 837	-0,8	25,5
за розрахунками з учасниками	1640	1 301	0,6	6 944	3,1	5 643	2,5	533,7
Поточні забезпечення	1660	4 130	1,8	6 392	2,8	2 262	1,0	154,8
Інші поточні зобов'язання	1690	139	0,1	137	0,1	-2	0,0	98,6
Усього за розділом III	1695	20 092	8,7	44 969	19,8	24 877	11,1	223,8
Баланс	1900	231 548	100,0	227 576	100,0	-3 972	0,0	98,3

У 2021 році відбулись негативні зміни у складі та обсязі короткострокових зобов'язань підприємства ПрАТ «Запоріжсклофлюс», а саме:

- з 3548 тис.грн. до 23069 тис.грн. зросла кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, що свідчить про падіння платоспроможності підприємства у цьому році; це може бути спричинено неплатоспроможністю замовників та зниженням обсягів надходжень грошових коштів на підприємство;
- у підсумку короткострокові зобов'язання на початок 2021 року склали 20092 тис.грн., а на кінець року 44969 тис.грн., темп росту 223,8%.

Динаміка структури активів за період 2019 – 2021 рр. представлена на рис. 2.5.

Рис. 2.5. Динаміка структури активів ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 – 2021 рр.

На рис. 2.6 представлена динаміка структури капіталу ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 – 2021 рр. Результати аналізу активів та капіталу підприємства впродовж 2019 – 2021 рр. надає змогу зробити такі висновки:

- підприємство має достатній фінансовий та виробничий потенціал та стабільної і фінансово стійкої господарської діяльності;

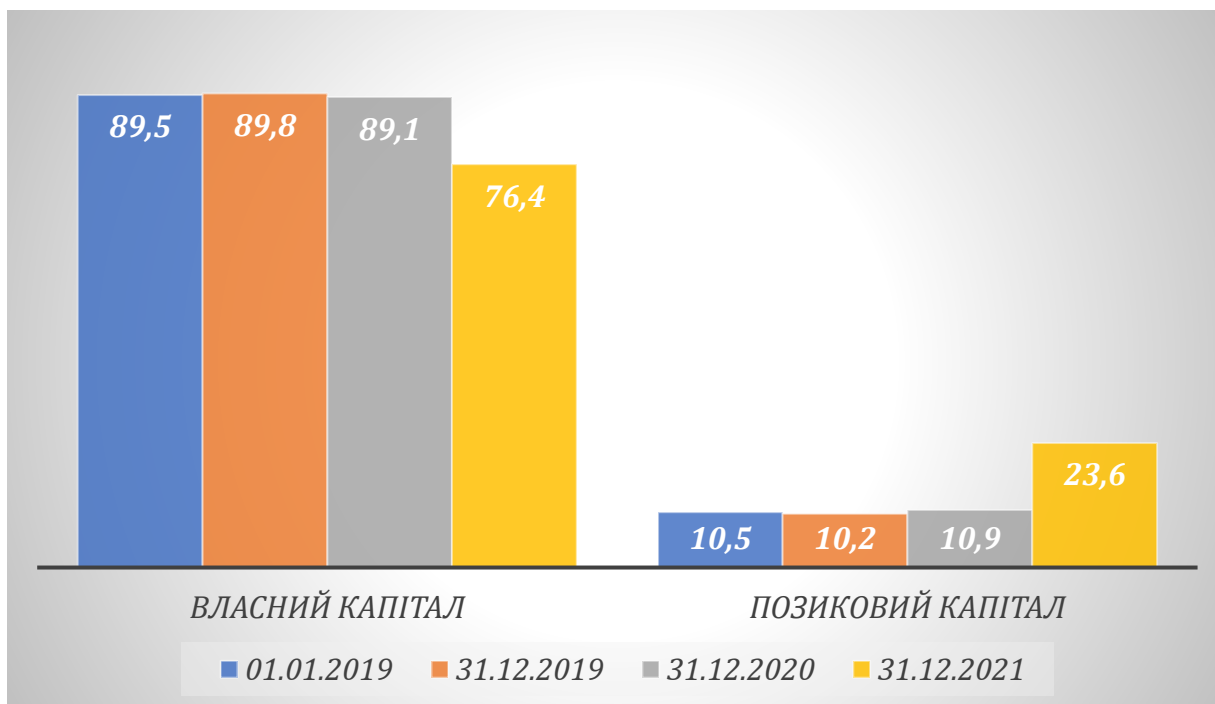

Рис. 2.6. Динаміка структури капіталу ПрАТ «Запоріжсклофлюс» у 2019 – 2021 рр.

- негативні тенденції зниження фінансової стійкості виявились наприкінці 2021 року, що спричинило зміну структури активів та капіталу в бік зростання короткострокових зобов'язань та часткової капіталізації активів (питома вага необоротних активів суттєво зросла до 41,9%);
- негативною ознакою погіршення фінансової стійкості є збитки, які виникли у підприємства у 2021 році (Звіт про фінансові результати).

Аналіз звіту про фінансові результати у 2020 – 2021 рр. представлено у табл. 2.7. Чистий дохід від реалізації продукції має позитивну тенденцію зростання з 376398 тис.грн. у 2020 р. до 4877057 тис.грн. у 2021 р., темп росту чистого доходу становить 129,4%. Собівартість реалізованої продукції зростає більшим темпом росту, а саме 154,8%. В результаті валовий прибуток знизився у порівнянні з 2020 роком практично у два рази і склав 54897 тис.грн проти 97214 тис. грн. у 2020 році.

Таблиця 2.7

Аналіз складу, структури та динаміки фінансових результатів ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС» у 2021 р.

Стаття	Код рядка	Абсолютні величини		Питома вага статей у чистому доході від реалізації		Відхилення		
		за попередній період	За звітний період	за попередній період	за звітний період	в абсолютних величинах	в структурі	темпи росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	376398	487057	100,0	100,0	110659	0,0	129,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(279184)	(432160)	-74,2	-88,7	-152976	-14,5	154,8
Валовий: прибуток	2090	97214	54897	25,8	11,3	-42317	-14,5	56,5
Валовий: збиток	2095	0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Інші операційні доходи	2120	31680	14102	8,4	2,9	-17578	-5,5	44,5
Адміністративні витрати	2130	(20955)	(23708)	-5,6	-4,9	-2753	0,7	113,1
Витрати на збут	2150	(25602)	(24807)	-6,8	-5,1	795	1,7	96,9
Інші операційні витрати	2180	(38779)	(36362)	-10,3	-7,5	2417	2,8	93,8
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	43558	0	11,6	0,0	-43558	-11,6	0,0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	(15878)	0,0	-3,3	-15878	-3,3	0,0

Інші фінансові доходи	2220	69	52	0,0	0,0	-17	0,0	75,4
Фінансові витрати	2250	(676)	(869)	-0,2	-0,2	-193	0,0	128,6
Інші витрати	2270	(153)	(38)	0,0	0,0	115	0,0	24,8
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	42798	0	11,4	0,0	-42798	-11,4	0,0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	(16733)	0,0	-3,4	-16733	-3,4	0,0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(8071)	1946	-2,1	0,4	10017	2,5	-24,1
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	34727	0	9,2	0,0	-34727	-9,2	0,0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	(14787)	0,0	-3,0	-14787	-3,0	0,0

За вирахуванням адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат фінансовий результат від операційної діяльності у 2021 році склав 15878 тис.грн. збитків, а чистий збиток 2021 року дорівнює 14787 тис.грн. Такі збитки і спричинили зниження залишків по рядку «1420» нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

В цілому можна констатувати, що підприємство станом на кінець 2021 року має достатню фінансову та ринкову стабільність завдяки накопиченому обсягу нерозподіленого прибутку, однак є фінансові проблеми із забезпеченням поточної діяльності фінансовими ресурсами, що може привести до кризового фінансового стану у майбутньому. Так, результати аналізу активів та капіталу підприємства впродовж 2019 – 2021 рр. надає змогу зробити такі висновки: підприємство має достатній фінансовий та виробничий потенціал для стабільної і фінансово стійкої господарської діяльності; негативні тенденції зниження фінансової стійкості виявились наприкінці 2021 року, що спричинило зміну структури активів та капіталу в бік зростання короткострокових зобов'язань та часткової капіталізації активів (питома вага необоротних активів суттєво зросла до 41,9%); негативною ознакою погіршення фінансової стійкості є збитки, які виникли у підприємства у 2021 році. Ознакою часткової втрати ринкової рівноваги (стійкості) можна вважати чистий збиток, який підприємство отримало у 2021 р. в обсязі 14787 тис.грн. Тобто, карантинні обмеження від Covid-19, нестабільна політична ситуація в країні станом на кінець 2021 р. негативно позначились на ринковій та фінансовій стабільності (стійкості) ПрАТ «Запоріжсклофлюс». Дослідження результатів роботи підприємства у перший рік війни з РФ ми не розглядаємо тому, що цей рік є кризовим для всіх підприємств України і результати його роботи є неспівставними з попередніми періодами.

2.3. Дослідження фінансових коефіцієнтів стійкості (стабільності) ПрАТ «Запоріжсклофлюс»

Фінансово стійким у ринковій економіці є такий суб'єкт господарювання, який за рахунок власних коштів покриває кошти, які вкладені в активи; не допускає кредиторської та дебіторської невиконаних зобов'язаностей і розраховується у встановлені терміни. На фінансову стійкість підприємства впливають такі фактори: питома вага ринку, яку займає підприємство (ринкова ніша); рівень якості продукції, яку випускає підприємство; репутація підприємства в діловому бізнес-оточенні; рівень залежності підприємства від впливу інвесторів і кредиторів; наявність у підприємства неплатоспроможних дебіторів; рівень ефективності фінансово-господарської діяльності.

Фінансова стійкість є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами. Наявність фінансової стійкості забезпечує вільне маневрування грошових коштів і завдяки цьому сприяє ефективності процесу виробництва і реалізації [41, с. 56]. Результати розрахунків коефіцієнтів оцінки фінансової стійкості представлені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «ЗАПОРІЖСКЛОФЛЮС»

Найменування показника	Досліджуваний період						
	Початок 2019	Кінець 2019	+, -	Кінець 2020	+, -	Кінець 2021	+, -
коефіцієнт фінансової автономії	0,895	0,898	0,003	0,891	-0,007	0,764	-0,122
коефіцієнт фінансової залежності	1,118	1,114	-0,004	1,122	0,008	1,309	0,180
коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,66	0,653	-0,07	0,682	0,029	0,452	-0,228
коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,105	0,102	-0,003	0,109	0,007	0,236	0,122
коефіцієнт структури довгострокових вкладень	0,010	0,085	0,075	0,098	0,013	0,092	-0,006
коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,032	0,013	-0,019	0,018	-0,011	0,029	-0,001
коефіцієнт структури позикового капіталу	0,283	0,258	-0,025	0,254	-0,004	0,163	-0,079
коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	0,118	0,114	-0,004	0,122	0,008	0,309	0,180

Коефіцієнт фінансової автономії є індикатором фінансової стабільності та стійкості підприємства. Його рекомендований рівень повинен бути не нижче 0,5. Ми бачимо, що впродовж всього досліджуваного періоду рівень коефіцієнту не знизився нижче 0,76, тобто за структурою капіталу підприємство є фінансово стійким. Однак не слід забувати, що саме на кінець 2021 р. у складі власного капіталу відбулись зміни, які спричинені збитками 2021 року.

Зі зниженням коефіцієнту фінансової автономії на кінець 2021 року зростає коефіцієнт фінансової залежності і на кінець 2021 року становить 1,309.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу є стабільним впродовж 2019 – 2020 рр., однак на кінець 2021 року знижується з причини зростання залежності підприємства від короткострокових позикових коштів.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу на початок 2019 року становить 0,105, на кінець 2020 року – 0,109, тобто практично не змінився; на кінець 2021 року – 0,236, тобто зріс у два рази, що свідчить про зростання залежності підприємства від позикових коштів.

Показовим є коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів, який на початок 2019 року становить 0,118; на кінець 2019 року – 0,114; на кінець 2020 року – 0,122, а на кінець 2021 року вже 0,309, що також підтверджує суттєве зростання фінансової залежності підприємства від позикових коштів. Це є ознакою зниження фінансової стійкості, але впродовж всього досліджуваного періоду рівень фінансової стійкості (стабільності) ПрАТ «Запоріжсклофлюс» знаходиться на достатньому рівні.

За результатами оцінювання фінансової та ринкової стійкості ПрАТ «Запоріжсклофлюс» ми можемо стверджувати, що структура капіталу дозволяє підприємства гарантувати і ринкову стійкість, але за умов, якщо підприємство не буде нарощувати чисті збитки, що буде негативно впливати на обсяг нерозподіленого прибутку у складі власного капіталу.

2.4. Повоєнне відновлення в секторах економіки та цифрові рішення як передумови фінансової та ринкової стабілізації промислових підприємств України

Українська промисловість втратила понад 8,1 млрд дол. через повномасштабну війну. 422 підприємства повністю або частково зруйновані. Активи металургійної галузі зруйновані майже повністю. Якщо Україна під час відбудови спиратиметься на підхід «відбудувати краще», вартість відбудови буде вищою, ніж вартість зруйнованих активів. Проте до початку реконструкції уряд повинен буде вирішити чи дозволяти будувати капіталомісткі підприємства недалеко від кордону з росією [42].

Проблемам функціонування й розвитку промислових підприємств, а також питанням управління розвитком у сфері промисловості присвячені роботи фахівців Інституту економіки та Інституту економіки промисловості НАН України: Алімова О.М., Амоші О.І., Бендикова М.А., Білопольського М.Г., Вишневецького В.П., Гончарової Н.П., Матюшина А.В., Шемякіна Н.В. та ін. [43 – 47]. Ці науковці цілеспрямовано досліджують проблематику функціонування промислових підприємств промислових регіонів України. Але слід зазначити, що в тих умовах, в яких опинилась Україна після повномасштабного вторгнення рф 24.02.2022 р., лише частково працюють наукові нароби з цих питань, відбувається повне перезавантаження бачення майбутнього України та її промисловості. Тому, на нашу думку, необхідно проаналізувати проблемні питання сьогодення в економіці України з точки зору повоєнного відновлення.

Для розуміння можливих сценаріїв відновлення перш за все поглянемо на поточний стан української економіки. Спираючись на результати дослідження публікації «Нарис про відбудову України» видавництва лондонського Centre for Economic Policy Research (далі – Нарис про відбудову), ми розглянемо 5 сфер, а саме: економіка, торгівля, енергія,

публічні фінанси та монетарна політика. Та адаптували деякі з них відповідно стану на дату дослідження (торгівля, публічні фінанси).

Економіка. Відповідно до Нарису про відбудову, Україна за перші місяці війни втратила 30-50% виробничих потужностей. У країні агропромисловий сектор є одним із найпотужніших секторів економіки та забезпечує > 40% експорту України. Важливим показником агропромислового комплексу є % сільгоспземель, що були посіяні. З початком війни близько 30% сільгоспземель не були посіяні. Економічна активність загалом знизилася на 30-50%. Переміщено було близько 30% працівників, що сприяє кадровому голоду в певних регіонах та галузях. Так само великих втрат зазнали об'єкти інфраструктури, цивільне житло та соціальні об'єкти.

Торгівля. Для України найбільшим каналом торгівлі є морський шлях. Який фактично був заблокований Росією з початку вторгнення 24-го лютого. Лише 1 серпня 2023 р. з порту Одеси вийшов перший торговельний корабель із українською сільськогосподарською продукцією. Наразі експортується тільки сільськогосподарська продукція, про відновлення обсягів її експорту говорити зарано. Країна продовжує свою торговельну активність через країни ЄС, але пропускна здатність критично низька та обмежена переважно суходелом. Як результат, накопичується дефіцит торговельного балансу (імпорт дорівнює 80-90% довоєнного, а експорт значно впав).

Енергія. Завдяки тому, що газомережа України приєднана до європейської системи – газогони та сховища продовжують працювати. Буквально за 3 тижні після початку війни українська електромережа також була успішно приєднана до електромережі ЄС. Але негативним фактором є відсутність власного виробництва нафтопродуктів.

Публічні фінанси. Задля підтримки економіки та населення Уряд пішов на безпрецедентні кроки щодо зниження податкового навантаження та полегшення доступу громадян до соціальної допомоги. Відбулося спрощення системи оподаткування: замість ПДВ та податку на прибуток введено можливість переходу на 2% від обороту, на початку війни було скасовано

імпортні податки на більшість товарів, з поступовим відновленням податків для груп товарів не критичного експорту. Для подолання енергетичної кризи зменшено акциз та ПДВ для нафтопродуктів. Спрощена система отримання соціальних виплат із можливістю використання сучасних цифрових інструментів (завдяки платформі *ДІЯ*).

Монетарна політика. В умовах війни великих зусиль коштувала стабілізація платіжної системи. Довгий час обмінний курс гривні був зафіксований Національним банком України. Завдяки проведеній монетарній політиці, інфляція під контролем, але інфляційний тиск зростає.

Враховуючи всі ці фактори, а також поточний стан справ державного управління, ми погоджуємося з авторами Нарису про відбудову припускають, що післявоєнна Україна матиме наступні характеристики:

- державний апарат продовжує функціонувати;
- Україна не розділена чи принаймні зберігає значну частину своїх територій;
- фізичні руйнування у західній частині України незначні;
- державний борг значний, фіскальний дефіцит переважно фінансується за рахунок міжнародної допомоги та центробанку;
- у домогосподарств дуже мало чи практично немає активів, низькі доходи, більшість кредитів не обслуговуються;
- Україна має витратити значні кошти на свою безпеку протягом дуже тривалого періоду;
- найближчим часом Україна не стане членом ЄС, але буде рухатися до членства ЄС (Україна отримала статус кандидата у члени ЄС – оновлено);
- Україна має такі гарантії безпеки, що забезпечують її від наступного російського нападу;
- обмінний курс регулюється НБУ (не є ринковим), гривня імовірно переоцінена.

Відновлення післявоєнної України буде одним із наймасштабніших у Європі з часів Другої світової війни. Об'єми завдань з відновлення та можливості сучасних технологій формують унікальні виклики та створюють сприятливе підґрунтя для креативних рішень їх вирішення. Динаміка останніх місяців військових дій на фронті (зокрема відсутності суттєвого прогресу з боку ворога та активні дії військових сил України на всій лінії зіткнення) підтверджує основні гіпотези щодо характеристик післявоєнного функціонування України, в яких Україна зберігає потужні діючі державні та соціальні інститути, але має значне навантаження на державний бюджет та економіку в цілому. Тому Україні як ніколи треба піклуватися щодо ефективного, відкритого та прозорого використання всіх доступних ресурсів які наявні у державі, доступні у приватного секторі та можуть бути активовані з боку всіх категорій міжнародних партнерів.

Всі процеси відновлення ми умовно ділимо на три групи:

- *Систематизація відновлення*; включає в себе побудову єдиної системи розподілу та обліку проєктів відновлення (визначення проєктів, їх пріоритезацію, вибір виконавців, облік та контроль тощо);
- *Розподіл ресурсів*; розподіл державної власності (корпоративні права, нерухомість, надра, земля, ліс тощо); Концесії, державно-приватне партнерство та проєктне фінансування (з умовами для нового будівництва, модернізації, реконструкції); Нефінансова допомога (товари для відновлення, енергоресурси тощо); Конфісковане російське майно; Гуманітарна допомога та соціальна підтримка (розподіл); Компенсація заподіяної шкоди та втраченого прибутку;
- *Сприяння експорту*; ця група включає в себе експорт продукції до ЄС (наприклад, на умовах самовивезення), створення нових бірж для української продукції (наприклад, с/г продукції в Чорному морі) тощо.

Розглянемо більш детально перший і другий процеси відновлення.

Використання цифрових інструментів для створення сучасної відкритої для відслідковування та аналізу цифрової архітектури для національної програми

відновлення України, яка працюватиме у реальному часі 24/7. Нова система для управління та обліку процесами відновлення має забезпечити найширше охоплення всіх аспектів відновлення – від надходження фінансування від партнерів та донорів до кінцевого використання коштів. Вона повинна будуватися не “з чистого аркушу”, а з використанням існуючих в Україні цифрових рішень (реєстрів, систем, аукціонів тощо) з високими стандартами якості, відкритості, підзвітності та ефективності.

Процес розподілу всіх наявних ресурсів повинен відбуватися за відкритими для слідкування та аналізу процедурами, за принципами справедливості та на ринкових умовах (із здоровою конкуренцією). Тобто навіть при фінансуванні державних програм та соціальних проєктів перевага повинна віддаватися тим проєктам, які створюватимуть більші додаткові блага для громад/суспільства та враховуватимуть наскільки ці території або громади постраждали від військової агресії росії. Цифрові рішення для окремих видів розподілу ресурсів повинні інтегруватися у єдину цифрову платформу (систему) відновлення для відстеження реалізації проєктів та використання ресурсів у різних ракурсах та за різною класифікацією [42].

У наслідок неспровокованої військової агресії Україна зазнала руйнівних втрат – зруйновані життя та долі людей, цілі міста та регіони, пошкоджена економіка України та порушені міжнародні економічні зв'язки. Використання запропонованих за результатом цього дослідження цифрових інструментів повинно допомогти відбудувати кращу Україну, зробити це швидко, ефективно та зменшити ризики неефективного використання ресурсів та можливих штучних маніпуляцій з боку ворогів України. Але, для ефективного та швидкого відновлення насамперед важливо якомога швидше його почати – мобілізувати ресурси та відновлювати економіку вже зараз.

Тому впровадження цифрових інструментів не в якому разі не повинно стримувати процес відновлення України, а повинно його доповнювати, супроводжувати та сприяти впровадженню кращих практик управління фінансовими та матеріальними ресурсами на державному, регіональному та

місцевому рівнях. Найважливішим аспектом ефективного та швидкого відновлення України є своєчасна фінансова підтримка України від всіх міжнародних партнерів. Інвестиції в відновлення України – це інвестиції в безпеку та економічну стабільність Європи та світу. Тому ми і закликаємо міжнародних партнерів України та світову спільноту підтримувати Україну та долучатися до програми відновлення України. Ці пропозиції стосуються як галузей, секторів економіки, так і конкретних підприємств, зокрема ПрАТ «Запоріжсклофлюс».

2.5. Екологічні інновації у промисловості України як передумова стійкого розвитку бізнесу у повоєнному періоді відновлення

Зі зростанням глобальних екологічних проблем, зацікавленість в екологічних інноваціях, які можуть бути впроваджені на підприємствах посилюється. Такі інновації спроможні забезпечити не тільки соціально-екологічну відповідальність у бізнесовій сфері, але й забезпечити конкурентні переваги підприємствам. Культура споживання та принципи сталого розвитку формують нові підходи до функціонування промислового сектору економіки, коригуючи технології та їх технічне забезпечення, розвиваючи свідоме стратегічне бачення топ-менеджменту у сталому розвитку. Це прискорює тенденції становлення екологічної свідомості як серед споживачів, так і серед виробників. Саме запровадження екологічних інновацій (еко-інновацій) стає запорукою сталого розвитку підприємств, поєднуючи забезпечення потреб промисловості.

Для розкриття впливу екологічних інновацій на забезпечення сталого розвитку доцільно відзначити його принципи [48]:

– принцип обережності: збереження сучасного стану навколишнього середовища як перешкоди безповоротним чи небезпечним змінам; - принцип «передбачати і запобігати»: більш дешевий, менш ризикований підхід, ніж ліквідація збитків навколишньому середовищу;

– принцип балансу між ресурсами і забрудненням: використання ресурсів у рамках масштабів регенеративної здатності екосистем; контроль над обсягом надходжень забруднень і відходів у рамках асиміляційного потенціалу екосистем;

– принцип збереження природного багатства на нинішньому рівні: недопущення чи зменшення втрат природно-ресурсного потенціалу; - принцип «забруднювач платить»: повна вартість екологічного збитку повинна бути компенсована користувачем (споживачем) [48].

Зазначені принципи розкривають екологічні інновації у межах призначення та функцій, їх здатності сприяти забезпеченню принципів сталого розвитку як окремих промислових підприємств, так і реального сектору економіки в цілому.

Активізація та популяризація відновлювальних альтернативних технологій (екотехнологій) інтенсифікується у різних дослідженнях наукових організації та на промислових підприємствах провідних країн і має значну інвестиційну та фінансову підтримку. Крім цього формується нова індустріально-промислова ланка екологічної промисловості, яка визначає стратегічні перспективи економічного та технологічного розвитку на мікро-, мезо- та макрорівнях. Такі тенденції зумовлюють однозначність в перенесенні акцентів на еко-інновації для уможливлення взаємодії між промисловими контрагентами у глобальній площині.

Підвищення ефективності виконання економічних функцій в системі взаємовідносин і, як наслідок, збільшення важливості промислових підприємств у запровадженні реалізації стратегій сталого розвитку потребують розроблення виважених підходів та методів, які б урегульовували питання вигідності еко-інновацій для підприємств з необхідністю їх запровадження під впливом глобальних екологічних проблем. Виходячи з матеріалів Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (1992 р.), сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє

потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти свої власні потреби [49].

Традиційно – метою кожного підприємства, зокрема ПрАТ «Запоріжсклофлюс», є збільшення прибутковості завдяки зростанню товарообігу та зменшення виробничих витрат. Проте впровадження екологічних інновацій у зазначеному контексті не завжди є пріоритетом виробників, оскільки спричиняє підвищення витрат на реорганізацію виробничих процесів, зміну технологій, оновлення матеріально-технічної бази за тих же обсягів виробництва. Це породжує проблему незацікавленості товаровиробників у включення в процеси сталого розвитку, що потребує досліджень та актуалізує необхідність підняття питань екологічно орієнтованої інноваційної діяльності. Але керівництво підприємства ПрАТ «Запоріжсклофлюс» усвідомлює, що закріпитись на європейському та світових ринках ми можемо лише за умови екологізації виробництва.

У світовій літературі поняття «еко-інновації» вперше з'явилося 1996 р. в книзі «Driving Eco Innovation: A Breakthrough Discipline for Innovation and Sustainability» Клода Фаслера та Пітера Джеймса [50]. П. Джеймс визначає еко-інновації, як «нові продукти і процеси, які забезпечують бізнес-інтереси підприємств, але значно знижують вплив на навколишнє середовище» [50].

Європейські економісти стверджують, що еко-інновації – це створення нових і за конкурентоспроможними цінами товарів, процесів, систем, послуг та процедур, призначених для задоволення людських потреб і забезпечують для всіх кращу якість життя, протягом цілого життєвого циклу, мінімальне використання природних ресурсів на одиницю продукції, а також мінімальний викид токсичних речовин [50].

З урахуванням зазначеного екологічні інновації, перш за все спрямовані на покращення екологічної ситуації та зниження промислового впливу на навколишнє середовище. До еко-інновацій з точки зору промислових підприємств належить екологізовані виробничі процеси, інноваційні продукти, засновані на природних речовинах, методи та інструментарій управління та

бізнес-адміністрування, зорієнтовані на запобігання забрудненню навколишнього середовища підприємством, оптимізацію та заміну використовувати них ресурсів, інноваційної політики сталого розвитку.

Екологічні інновації, як і інші інновації, можуть бути технічними (наприклад обладнання, що працює на природних речовинах), технологічними (наприклад технології, які зменшують кількість викидів в атмосферу), продуктовими (наприклад товари багаторазового вжитку, виготовлені на ресурсах, які мають короткий термін розпаду у природному середовищі), організаційними (впровадження стандартів якості відповідних сталому розвитку), регулятивними або маркетинговими для підвищення «зеленої конкурентоспроможності» підприємства.

Більш розширено такі інновації передбачають [51]:

- розроблення, створення і впровадження ощадних технологічних процесів, замкнених виробничих циклів, каскадних технологій використання ресурсів (технологічні еко-інновації);

- розроблення і використання ресурсозберігаючої техніки, а також багатофункціональної техніки (технічні еко-інновації);

- розроблення та виробництво екологічних продуктів як для споживчого сектору (B2C), так і промислового (B2B) (продуктові еко-інновації).

До організаційних екологічних інновацій відносять такі, що змінюють організаційні форми на підприємстві відповідно до нових вимог бізнесу в умовах спрямованості до сталого розвитку, а до регулятивних – формування системи альтернативних інструментів, механізмів регулювання та стимулювання екологічних агентів відповідно до принципів сталого розвитку [51].

Екологічні інновації забезпечують поступовий вплив на сталий розвиток. Навіть у разі відсутності суттєвих змін, показники екологічності промислових підприємств завдяки їм підвищуються, що у сукупності формує комплексну промислову спрямованість до закріплення принципів сталого розвитку в масштабах реального сектору економіки країни. У разі ж

впровадження системних змін відбуватиметься зміна усієї парадигми функціонування промислових підприємств з посиленням акцентів та свідоме суспільство та появою нових видів промисловостей на заміну застарілим екологонебезпечним.

У той же час, незважаючи на доведену актуальність розробки та впровадження екологічних інновацій науковці визначають і ряд характерних для них стримуючих чинників [51]:

- інертність людської думки та поведінки;
- спротив будь-яким змінам з боку тих, хто отримує вигоди від сучасного стану справ;
- некомплексні знання про глобальну екосистему, її синергетичну природу;
- егоцентричність та обмеженість короткострокових інтересів стейкхолдерів [51].

Екологічні інновації є інструментом вирішення як екологічних, так і економічних проблем, переорієнтувати суспільство та економіки різних країн на довготривалі цикли ощадливого розвитку. Такі інновації здатні забезпечити сталий розвиток, вирішити питання обмеженості ресурсів та їх високу вартість, забезпечити довготривале існування природних багатств, підвищити зацікавленість суспільства у збереженні навколишнього середовища.

Висновки до розділу 2

Підприємство ПрАТ «Запоріжсклофлюс» є найбільшим і єдиним виробником силікату натрію (брили) в Україні, одним з найбільших світових виробників зварювальних плавлених флюсів, а також виробником посуду з пресованого безбарвного скла. З силікату натрію власного виробництва підприємство виробляє і реалізує рідке скло, як наливом, так і фасоване. Підприємство веде свою історію з 1947 року. Завод розташований на лівому березі річки Дніпро близько до річкового порту, вантажної залізничної станції і автомагістралі м. Запоріжжя. На підприємстві діють два основні цехи: флюсоваренний, що складається з відділення з випуску флюсу і відділення по випуску силікату натрію, і цех світлотехнічного скла. Допоміжні цехи - цех природоохоронних об'єктів, транспортний, ремонтно-механічний.

В останні роки відзначається стійка тенденція зростання обсягів виробленої продукції і поліпшення економічних показників діяльності підприємства. Цьому в чималому ступені сприяє висока кваліфікація і досвід інженерів і робітників заводу, розробка в тісній співпраці з Інститутом електрозварювання ім. Є.О. ПАТОНА і впровадження прогресивних методів виробництва, інтенсифікація та автоматизація виробничих процесів, використання сучасних інноваційних механізмів фінансування (завод є учасником технопарку «Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона» Національної Академії Наук України), вдосконалення структури управління.

У 2020 р. на ПрАТ «Запоріжсклофлюс» була впроваджена інтегрована система менеджменту (ІСМ) та система екологічного менеджменту (СЕМ) згідно міжнародного стандарту ISO 14001:2015. На ПрАТ «Запоріжсклофлюс» особлива увага приділяється контролю якості сировини та матеріалів, що надходять, і продукції, що відвантажується, дотримання встановлених технологій на всіх ділянках виробництва. З метою збереження провідних позицій на ринку, та підвищення конкурентоспроможності, на підприємстві, як зазначалось, розроблена і впроваджена Система менеджменту якості у відповідності з новою версією ISO 9001:2015 на розробку, виробництво та збут

зварювальних флюсів, силікату натрію розчинного, скла натрієвого рідкого, посуду зі скла та розсіювачів скляних. Сертифікація проведена відповідно до затвердженої у TUV NORD CERT методики аудитування та сертифікації. Вся продукція, що випускається ПрАТ «Запоріжсклофлюс», сертифікована.

Результати аналізу активів та капіталу підприємства впродовж 2019 – 2021 рр. надає змогу зробити такі висновки:

- підприємство має достатній фінансовий та виробничий потенціал та стабільної і фінансово стійкої господарської діяльності;
- негативні тенденції зниження фінансової стійкості виявились наприкінці 2021 року, що спричинило зміну структури активів та капіталу в бік зростання короткострокових зобов'язань та часткової капіталізації активів (питома вага необоротних активів суттєво зросла до 41,9%);
- негативною ознакою погіршення фінансової стійкості є збитки, які виникли у підприємства у 2021 році (Звіт про фінансові результати).

В цілому можна констатувати, що підприємство станом на кінець 2021 року має достатню фінансову та ринкову стабільність завдяки накопиченому обсягу нерозподіленого прибутку, однак є фінансові проблеми із забезпеченням поточної діяльності фінансовими ресурсами, що може привести до кризового фінансового стану у майбутньому. Так, результати аналізу активів та капіталу підприємства впродовж 2019 – 2021 рр. надає змогу зробити такі висновки: підприємство має достатній фінансовий та виробничий потенціал для стабільної і фінансово стійкої господарської діяльності; негативні тенденції зниження фінансової стійкості виявились наприкінці 2021 року, що спричинило зміну структури активів та капіталу в бік зростання короткострокових зобов'язань та часткової капіталізації активів (питома вага необоротних активів суттєво зросла до 41,9%); негативною ознакою погіршення фінансової стійкості є збитки, які виникли у підприємства у 2021 році. Ознакою часткової втрати ринкової рівноваги (стійкості) можна вважати чистий збиток, який підприємство отримало у 2021 р. в обсязі 14787 тис.грн. Тобто, карантинні обмеження від Covid-19, нестабільна політична ситуація в

країні станом на кінець 2021 р. негативно позначились на ринковій та фінансовій стабільності (стійкості) ПрАТ «Запоріжсклофлюс». Дослідження результатів роботи підприємства у перший рік війни з РФ ми не розглядаємо тому, що цей рік є кризовим для всіх підприємств України і результати його роботи є неспівставними з попередніми періодами.

Коефіцієнт фінансової автономії є індикатором фінансової стабільності та стійкості підприємства. Його рекомендований рівень повинен бути не нижче 0,5. Ми бачимо, що впродовж всього досліджуваного періоду рівень коефіцієнту не знизився нижче 0,76, тобто за структурою капіталу підприємство є фінансово стійким. Однак не слід забувати, що саме на кінець 2021 р. у складі власного капіталу відбулись зміни, які спричинені збитками 2021 року. Зі зниженням коефіцієнту фінансової автономії на кінець 2021 року зростає коефіцієнт фінансової залежності і на кінець 2021 року становить 1,309. Коефіцієнт маневреності власного капіталу є стабільним впродовж 2019 – 2020 рр., однак на кінець 2021 року знижується з причини зростання залежності підприємства від короткострокових позикових коштів. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу на початок 2019 року становить 0,105, на кінець 2020 року – 0,109, тобто практично не змінився; на кінець 2021 року – 0,236, тобто зріс у два рази, що свідчить про зростання залежності підприємства від позикових коштів. Показовим є коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів, який на початок 2019 року становить 0,118; на кінець 2019 року – 0,114; на кінець 2020 року – 0,122, а на кінець 2021 року вже 0,309, що також підтверджує суттєве зростання фінансової залежності підприємства від позикових коштів. Це є ознакою зниження фінансової стійкості, але впродовж всього досліджуваного періоду рівень фінансової стійкості (стабільності) ПрАТ «Запоріжсклофлюс» знаходиться на достатньому рівні. За результатами оцінювання фінансової та ринкової стійкості ПрАТ «Запоріжсклофлюс» ми можемо стверджувати, що структура капіталу дозволяє підприємства гарантувати і ринкову стійкість, але за умов,

якщо підприємство не буде нарощувати чисті збитки, що буде негативно впливати на обсяг нерозподіленого прибутку у складі власного капіталу.

Впровадження цифрових інструментів не в якому разі не повинно стримувати процес відновлення України, а повинно його доповнювати, супроводжувати та сприяти впровадженню кращих практик управління фінансовими та матеріальними ресурсами на державному, регіональному та місцевому рівнях. Найважливішим аспектом ефективного та швидкого відновлення України є своєчасна фінансова підтримка України від всіх міжнародних партнерів. Інвестиції в відновлення України – це інвестиції в безпеку та економічну стабільність Європи та світу. Тому ми і закликаємо міжнародних партнерів України та світову спільноту підтримувати Україну та долучатися до програми відновлення України. Ці пропозиції стосуються як галузей, секторів економіки, так і конкретних підприємств, зокрема ПрАТ «Запоріжсклофлюс». Екологічні інновації забезпечують поступовий вплив на сталий розвиток. Навіть у разі відсутності суттєвих змін, показники екологічності промислових підприємств завдяки їм підвищуються, що у сукупності формує комплексну промислову спрямованість до закріплення принципів сталого розвитку в масштабах реального сектору економіки країни та укріплює ринкові позиції бізнесу. У разі ж впровадження системних змін відбуватиметься зміна усієї парадигми функціонування промислових підприємств з посиленням акцентів на свідоме суспільство та появою нових видів промисловостей на заміну застарілим екологонебезпечним. Екологічні інновації є інструментом вирішення як екологічних, так і економічних проблем, переорієнтувати суспільство та економіки різних країн на довготривалі цикли ощадливого розвитку. Такі інновації здатні забезпечити сталий розвиток, вирішити питання обмеженості ресурсів та їх високу вартість, забезпечити довготривале існування природних багатств, підвищити зацікавленість суспільства у збереженні навколишнього середовища та розвитку бізнесу.

ВИСНОВКИ

В процесі дослідження теоретичних основ фінансового менеджменту та організаційно-економічних основ управління підприємствами доведено, що механізм управління фінансовою та ринковою стійкістю промислового підприємства можна представити як сукупність взаємопов'язаних блоків: блок фінансування, який включає систему залучення фінансових активів у господарську діяльність з метою забезпечення ринкових позицій на товарному ринку; блок розподілу фінансових активів, який включає систему використання фінансових активів підприємства у напрямку максимізації прибутковості; сукупність елементів, регулюючих процес залучення, розподілу і використання фінансових активів, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості промислового підприємства.

Обґрунтовано, які можливості відкриває цифровізація фінансового аналізу як інструментарію фінансового менеджменту за допомогою, наприклад, додатку Qlick Sense. Аналіз показників фінансової стійкості підприємства – це важливий елемент загального управління, який не можна не брати до уваги при будь-яких змінах у структурі капіталу чи ринку. В умовах, коли стратегія існування виключно за рахунок власних коштів є свідомо програшною, керівникам доводиться постійно балансувати між ризиком, прибутковістю та безпечною діяльністю у коротко- та довгостроковій перспективі, швидко реагуючи на будь-які можливості та загрози. Оперативний, повний і найточніший аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості допомагає приймати виважені рішення кожному з етапів функціонування організації. Саме це завдання вирішує бізнес-аналітика, що відкриває доступ до повної достовірної інформації у будь-який момент часу. Тобто, практичне застосування сучасних BI – систем для економічної діагностики бізнесу на базі Qlick Sense відкриває додаткові цифрові можливості для фінансового

менеджера компанії щодо прийняття ефективних управлінських рішень в сфері фінансів.

Доведено, що завдяки всебічній підтримці, місцевий бізнес продовжує працювати навіть в умовах війни – у поточному році зафіксовано поступове відновлення ділової активності. Серед позитивних чинників, які сприяють розвитку, є послаблення обмежень роботи підприємств, зокрема зменшення тривалості комендантської години, стабілізація роботи енергетичної системи та скасування погодинних відключень електричної енергії.

Запоріжжя має потужний потенціал для розвитку та унікальний набір конкурентних переваг, а саме: зручне логістичне розташування – на перетині залізничних та автомобільних транспортних шляхів (схід-захід, північ-південь); річкове сполучення з Чорним морем та по всій довжині Дніпра – від Києва до Херсона; власний міжнародний аеропорт, сучасний пасажирський термінал; значний промисловий та профільний науковий потенціал; висока забезпеченість електроенергією (в області розташовані найбільші в країні атомна, сонячні та вітрові електростанції); очікуване залучення значного обсягу ресурсів від країн-партнерок для повоєнної відбудови регіону та міста; наявність одного з найвідвідуваніших туристичних об'єктів України (острів Хортиця), близькість Азовського моря; активізація міжнародних зв'язків, міжсекторного та міжмуніципального партнерства; наявність вільних земельних ділянок для створення індустріальних парків та інших інноваційних проєктів.

Підприємство ПрАТ «Запоріжсклофлюс» є найбільшим і єдиним виробником силікату натрію (брили) в Україні, одним з найбільших світових виробників зварювальних плавлених флюсів, а також виробником посуду з пресованого безбарвного скла. З силікату натрію власного виробництва підприємство виробляє і реалізує рідке скло, як наливом, так і фасоване. Підприємство веде свою історію з 1947 року. Завод розташований на лівому березі річки Дніпро близько до річкового порту, вантажної залізничної станції і автомагістралі м. Запоріжжя.

На підприємстві діють два основні цехи: флюсоваренний, що складається з відділення з випуску флюсу і відділення по випуску силікату натрію, і цех світлотехнічного скла. Допоміжні цехи - цех природоохоронних об'єктів, транспортний, ремонтно-механічний.

В останні роки відзначається стійка тенденція зростання обсягів виробленої продукції і поліпшення економічних показників діяльності підприємства. Цьому в чималому ступені сприяє висока кваліфікація і досвід інженерів і робітників заводу, розробка в тісній співпраці з Інститутом електрозварювання ім. Є.О. ПАТОНА і впровадження прогресивних методів виробництва, інтенсифікація та автоматизація виробничих процесів, використання сучасних інноваційних механізмів фінансування (завод є учасником технопарку “Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона” Національної Академії Наук України), вдосконалення структури управління.

У 2020 р. на ПрАТ «Запоріжсклофлюс» була впроваджена інтегрована система менеджменту (ІСМ) та система екологічного менеджменту (СЕМ) згідно міжнародного стандарту ISO 14001:2015. На ПрАТ «Запоріжсклофлюс» особлива увага приділяється контролю якості сировини та матеріалів, що надходять, і продукції, що відвантажується, дотримання встановлених технологій на всіх ділянках виробництва. З метою збереження провідних позицій на ринку, та підвищення конкурентоспроможності, на підприємстві, як зазначалось, розроблена і впроваджена Система менеджменту якості у відповідності з новою версією ISO 9001:2015 на розробку, виробництво та збут зварювальних флюсів, силікату натрію розчинного, скла натрієвого рідкого, посуду зі скла та розсіювачів скляних. Сертифікація проведена відповідно до затвердженої у TUV NORD CERT методики аудитування та сертифікації. Вся продукція, що випускається ПрАТ «Запоріжсклофлюс», сертифікована.

Результати аналізу активів та капіталу підприємства впродовж 2019 – 2021 рр. надає змогу зробити такі висновки:

- підприємство має достатній фінансовий та виробничий потенціал та стабільної і фінансово стійкої господарської діяльності;

- негативні тенденції зниження фінансової стійкості виявились наприкінці 2021 року, що спричинило зміну структури активів та капіталу в бік зростання короткострокових зобов'язань та часткової капіталізації активів (питома вага необоротних активів суттєво зросла до 41,9%);
- негативною ознакою погіршення фінансової стійкості є збитки, які виникли у підприємства у 2021 році (Звіт про фінансові результати).

В цілому можна констатувати, що підприємство станом на кінець 2021 року має достатню фінансову та ринкову стабільність завдяки накопиченому обсягу нерозподіленого прибутку, однак є фінансові проблеми із забезпеченням поточної діяльності фінансовими ресурсами, що може привести до кризового фінансового стану у майбутньому. Так, результати аналізу активів та капіталу підприємства впродовж 2019 – 2021 рр. надає змогу зробити такі висновки: підприємство має достатній фінансовий та виробничий потенціал для стабільної і фінансово стійкої господарської діяльності; негативні тенденції зниження фінансової стійкості виявились наприкінці 2021 року, що спричинило зміну структури активів та капіталу в бік зростання короткострокових зобов'язань та часткової капіталізації активів (питома вага необоротних активів суттєво зросла до 41,9%); негативною ознакою погіршення фінансової стійкості є збитки, які виникли у підприємства у 2021 році. Ознакою часткової втрати ринкової рівноваги (стійкості) можна вважати чистий збиток, який підприємство отримало у 2021 р. в обсязі 14787 тис.грн. Тобто, карантинні обмеження від Covid-19, нестабільна політична ситуація в країні станом на кінець 2021 р. негативно позначились на ринковій та фінансовій стабільності (стійкості) ПрАТ «Запоріжсклофлюс». Дослідження результатів роботи підприємства у перший рік війни з РФ ми не розглядаємо тому, що цей рік є кризовим для всіх підприємств України і результати його роботи є неспівставними з попередніми періодами.

Коефіцієнт фінансової автономії є індикатором фінансової стабільності та стійкості підприємства. Його рекомендований рівень повинен бути не

нижче 0,5. Ми бачимо, що впродовж всього досліджуваного періоду рівень коефіцієнту не знизився нижче 0,76, тобто за структурою капіталу підприємство є фінансово стійким. Однак не слід забувати, що саме на кінець 2021 р. у складі власного капіталу відбулись зміни, які спричинені збитками 2021 року. Зі зниженням коефіцієнту фінансової автономії на кінець 2021 року зростає коефіцієнт фінансової залежності і на кінець 2021 року становить 1,309. Коефіцієнт маневреності власного капіталу є стабільним впродовж 2019 – 2020 рр., однак на кінець 2021 року знижується з причини зростання залежності підприємства від короткострокових позикових коштів. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу на початок 2019 року становить 0,105, на кінець 2020 року – 0,109, тобто практично не змінився; на кінець 2021 року – 0,236, тобто зріс у два рази, що свідчить про зростання залежності підприємства від позикових коштів. Показовим є коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів, який на початок 2019 року становить 0,118; на кінець 2019 року – 0,114; на кінець 2020 року – 0,122, а на кінець 2021 року вже 0,309, що також підтверджує суттєве зростання фінансової залежності підприємства від позикових коштів. Це є ознакою зниження фінансової стійкості, але впродовж всього досліджуваного періоду рівень фінансової стійкості (стабільності) ПрАТ «Запоріжсклофлюс» знаходиться на достатньому рівні.

За результатами оцінювання фінансової та ринкової стійкості ПрАТ «Запоріжсклофлюс» ми можемо стверджувати, що структура капіталу дозволяє підприємства гарантувати і ринкову стійкість, але за умов, якщо підприємство не буде нарощувати чисті збитки, що буде негативно впливати на обсяг нерозподіленого прибутку у складі власного капіталу.

Впровадження цифрових інструментів не в якому разі не повинно стримувати процес відновлення України, а повинно його доповнювати, супроводжувати та сприяти впровадженню кращих практик управління фінансовими та матеріальними ресурсами на державному, регіональному та місцевому рівнях. Найважливішим аспектом ефективного та швидкого

відновлення України є своєчасна фінансова підтримка України від всіх міжнародних партнерів. Інвестиції в відновлення України – це інвестиції в безпеку та економічну стабільність Європи та світу. Тому ми і закликаємо міжнародних партнерів України та світову спільноту підтримувати Україну та долучатися до програми відновлення України. Ці пропозиції стосуються як галузей, секторів економіки, так і конкретних підприємств, зокрема ПрАТ «Запоріжсклофлюс».

Екологічні інновації забезпечують поступовий вплив на сталий розвиток. Навіть у разі відсутності суттєвих змін, показники екологічності промислових підприємств завдяки їм підвищуються, що у сукупності формує комплексну промислову спрямованість до закріплення принципів сталого розвитку в масштабах реального сектору економіки країни та укріплює ринкові позиції бізнесу. У разі ж впровадження системних змін відбуватиметься зміна усієї парадигми функціонування промислових підприємств з посиленням акцентів на свідоме суспільство та появою нових видів промисловостей на заміну застарілим екологонебезпечним. Екологічні інновації є інструментом вирішення як екологічних, так і економічних проблем, переорієнтувати суспільство та економіки різних країн на довготривалі цикли ощадливого розвитку. Такі інновації здатні забезпечити сталий розвиток, вирішити питання обмеженості ресурсів та їх високу вартість, забезпечити довготривале існування природних багатств, підвищити зацікавленість суспільства у збереженні навколишнього середовища та розвитку бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шірінян, Л.В. Визначення фінансової стійкості страхових компаній і підприємств / Л.В. Шірінян // Фінанси України. 2005. № 9 (118). С. 70–80.
2. Круш П.В., Тульчинська С.О., Тульчинський Р.В., Кириченко С.О., Кривда О.В., Кавтиш О.П. Внутрішній економічний механізм підприємства: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 204 с.
3. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій: навчальний посібник / за ред. С.Ф. Покропивного. Київ : КНЕУ, 1999. 328 с.
4. Економіка підприємства: основи теорії та практики: навчальний посібник. Метеленко Н.Г., Двигун А.О., Борисенко Т.М. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2008. 222 с.
5. Менеджмент підприємства (організації): навчальний посібник. В.М. Огаренко, С.Я. Салига, А.Г. Беліченко, С.К. Бабець, Л.І. Кирилова, Т.П. Кулік, О.М. Попов, К.С. Салига / за ред. В.М. Огаренко, С.Я. Салиги. Запоріжжя : КПУ, 2009. 312 с.
6. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. Й.М. Петровича. 2-ге вид., виправл. Львів : «Магнолія плюс». Видавець СПД ФО В.М. Піча, 2006. 580 с.
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (в ред. Закону України від 17.01.2019 № 2672-VIII). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
9. Економіка виробничого підприємництва: навч. посіб. Й.М. Петрович, І.О. Будіщева, І.Г. Устінова та ін. / за ред. Й.М. Петровича. 3-тє вид. випр. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2002. 405 с. (Вища освіта ХХІ століття).
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон

України від 16.07.1999 № 996-XIV (в ред. Закону України від 18.09.2018 № 2545-VIII). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 14.01.2024).

11. Внутрішній господарський механізм ефективного функціонування промислових підприємств: теорія, практика, перспективи: монографія Н.Г. Метеленко. Запоріжжя: КПУ, 2010. 480 с.

12. Чухно А. Господарський механізм та шляхи його вдосконалення на сучасному етапі / А. Чухно // Економіка України. – 2007. – № 3. – С. 60-67.

13. Булеев І.П. Формирование организационно-экономического механизма управления предприятием по обработке цветных металлов. Донецк: ИЭП АН Украины, 1993. 225 с.

14. Абалкин Л.И. Хозяйственный механизм развитого социального общества / Л.И. Абалкин. М.: Мысль, 1986. 263 с.

15. Економіка підприємства. Под общ. ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. Сумы : ИТД «Университетская книга», 2002. 632 с.

16. Економічна теорія / Під редакцією Предборського В.А. – К.: Кондор, 2003. – 492 с.

17. Харченко В.А. Системний підхід до стратегічного управління підприємством. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123280/25-Kharchenko.pdf?sequence=1> (дата звернення 15.03.2018).

18. Харченко В.А. Системний підхід в управлінні підприємством. URL: <http://ea.donntu.org:8080/bitstream/> (дата звернення 15.03.2024).

19. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия: Пер с фр./ Б. Коласс. – М.: ЮНИТИ, 2008. – 300 с.

20. Аналіз фінансової стійкості. URL: <https://www.rbcgrp.com/ua/analiz-finansovoi-stijkosti/> (дата звернення: 10.01.2024).

21. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. Економіка і суспільство. 2017. № 8. С. 219–223. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf

(дата звернення: 08.02.2024).

22. Денисенко М. П. Заходи покращення фінансового стану підприємства у сучасних умовах господарювання. Економіка і держава. 2019. № 12. С. 61–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.12.6> (дата звернення: 08.02.2024).

23. Ковтуненко Ю. В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2016. № 8/2. С. 40–41. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/2588> (дата звернення: 08.02.2024).

24. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

25. Попович Д.В., Алимов О.С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. Приазовський економічний вісник. 2018. № 1. С. 31–35. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/8.pdf (дата звернення: 08.02.2024).

26. Чемчикаленко Р. А., Сукрушева Г. О., Ткаченко А. Ю. Теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства. Інфраструктура ринку. 2019. Випуск 27. С. 350–354. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/56.pdf (дата звернення: 08.02.2024).

27. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2018. № 3. С. 173–180. URL: http://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_3/35.pdf (дата звернення: 08.02.2024).

28. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2009. – 132 с.

29. Мних Є.В. Аналіз фінансового стану і фінансових результатів діяльності підприємств: Навч. посібник. - К.: НМК ВО, 2008. – 472 с.

30. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – ЦНЛ, 2006. – 224 с.

31. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2005. – 196с.
32. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 528 с.
33. Наказ Міністерства економіки України «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства» № 1361 від 26.10.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1361665-10#Text> (дата звернення 10.02.2024).
34. Наказ МФУ «Про примітки до річної фінансової звітності» № 302 від 29.11.2000 р. (в ред. від 10.08.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0904-00#Text> (дата звернення: 10.02.2024).
35. Інформація про виконання програми економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади у 2022 р. URL: https://zp.gov.ua/upload/editor/zvit_programi__2022.pdf (дата звернення: 11.03.2024).
36. Інвестиційний паспорт Запоріжжя. URL: <https://www.irmzp.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/InvestPass-Zaporizhzhia-2023-web.pdf> (дата звернення: 23.03.2024).
37. Офіційний сайт ПрАТ «Запоріжсклофлюс». URL: <https://www.steklo-flus.com/> (дата звернення: 23.11.2023).
38. Що таке актив? Визначення, види та приклади. URL: <https://www.maxzosim.com/shcho-take-aktiv/> (дата звернення: 20.03.2024).
39. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навчальний посібник. — Київ: Знання, 2004. – 348 с.
40. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2016/12.pdf (дата звернення: 16.03.2024).

41. Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Otenko_Iryna/Finansovyi_analiz.pdf (дата звернення: 17.03.2024).
42. Збитки промисловості через війну. URL: <https://voxukraine.org/zbytky-promyslovosti-cherez-vijnu> (дата звернення: 12.03.2024).
43. Алымов А. Н. Динамизм развития производственного потенциала : [монография] / А. Н. Алымов, Н. П. Гончарова. – К. : Институт экономики НАН Украины. – 2003. – 203 с.
44. Амоша А. И. Развитие промышленного производства: проблемы и решения: [монография] / [А. И. Амоша, Н. И. Иванов, В. А. Алымов, В. А. Балтина, В. И. Болденков]; НАН Украины; Институт экономики промышленности. – К. : Наук. думка. – 2003. - 340 с.
45. Амоша А. И. Финансовые и институциональные механизмы регулирования производственного потенциала: [монография] / [А. И. Амоша, А. В. Матюшин, Н. В. Шемякина, В. П. Вишнеvский]; НАН Украины; Институт экономики промышленности. – Донецк. – 2007. – 372 с.
46. Бендиков М. А. Методические основы оценки экономической устойчивости промышленного предприятия / М. А. Бендиков, А. А. Никонова // Консультант директора. – 2009. – № 14. – С. 28 – 32.
47. Белопольский Н. Г. Обеспечение эффективности управления промышленными предприятиями Украины в условиях реформирования экономики: [монография] / Н. Г. Белопольский, В. Д. Малыгина, Л. А. Цыбульская. – Донецк : НУЭТ. – 2008. – 188 с.
48. United Nations of Ukraine: Що таке сталий розвиток? UNITED NATIONS IN UKRAINE: вебсайт. URL: <http://www.un.org.ua/en/45-temp/1484-2012-06-11-14-41-36> (дата звернення: 07.03.2024)
49. Чернова Т.Л. Еколого-економічні принципи сталого розвитку національної економіки. Економіка та держава. Київ, 2013. №5. С 63-66. URL:

http://www.economy.in.ua/pdf/5_2013/18.pdf (дата звернення: 08.03.2024)

50. Яворська Н. П. Екологічні інновації як основа забезпечення сталого розвитку. Вісник НУ «Львівська політехніка», Західний науковий центр НАН України і МОН. Львів, 2014. С 155. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/33589/1/138_153_153.pdf (дата звернення: 07.04.2024)

51. Загвойська Л.Д. Концептуалізація еко-інновацій у контексті сучасного еколого-економічного дискурсу. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. Одеса, 2014 Т.19. Вип 2/5. С 17-19. URL: https://www.academia.edu/7836860/Концептуалізація_екоінновацій_у_контексті_сучасного_еколого-економічного_дискурсу (дата звернення: 16.03.2024).